

www.jyu.fi/agecare

**Ikääntymisen ja
hoivan tutkimuksen
huippuyksikkö**

**Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos**

Jyväskylän yliopisto

22.11.2021

DigiIN
Palvelukulttuuria uudistamalla
kaikki mukaan digitaaliseen yhteiskuntaan

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Vanhustyö ja teknologia

Jyväskylän yliopiston vanhustyön
kyselytutkimus 2021: Katsaus
tutkimusaineistoon

*Joonas Karhinen, Tomi Oinas, Mia Tammelin, Antti
Hämäläinen, Helena Hirvonen, Ville Mustola, Eero
Rantala, Sakari Taipale*

1. Johdanto: kyselytutkimuksen tavoite ja toteutus vuonna 2021
2. Teknologian käyttö, osaaminen ja vaikutukset vanhustyöhön
3. Vanhustyön työolosuhteet ja koronan vaikutukset
4. Taustatietoja vastaajista
5. Yhteenveto tutkimuksen havainnoista

JOHDANTO: KYSELYTUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTUS VUONNA 2021

Kyselytutkimuksen tavoitteet

Jyväskylän yliopiston vanhustyön kyselytutkimuksen tavoitteina on:

1. saada tietoa:
  - a) vanhuspalvelujen työntekijöistä
  - b) vanhuspalvelujen hoivatyön luonteesta ja työoloista.
2. saada ajantasainen kuva teknologisten laitteiden ja palveluiden käytöstä vanhus- ja hoivatyössä.
3. selvittää digiteknologioiden käytön merkityksiä ja yhteyksiä työoloihin ja päivittäisiin työrutiineihin sekä hoivasuhteisiin.
4. seurata hoivatyön luonteen muutosta ja digitalisoitumista vuosina 2019–2025.

Kohderyhmä ja toteutus 2021

- Tutkimuksen kohderyhmän muodostavat päivittäistä hoiva- ja hoitotyötä tekevät sekä muut vanhushoivapalveluiden tuottamiseen, kehittämiseen tai johtamiseen osallistuvat työntekijät.
- Vuonna 2021 kysely lähetettiin sähköpostitse vastaajaneeliin liittyneille, jotka suostuivat jatkokyselyihin vuonna 2019. Kysely toteutettiin suomen kielellä käyttäen [1ka-kyselyohjelmaa](#).
- Kysely lähetettiin 3 607 paneelivastaajalle 15. huhtikuuta 2021. Kyselyyn vastasi 14. toukokuuta 2021 mennessä 1 679 henkilöä (vastausprosentti 46,5%).
- Vastaajien joukossa ei ollut merkittävää valikoitumista verrattuna vuoden 2019 aineistoon (ks. diat 42–46) eli vastaajat edustavat kyselyn kohderyhmää pääosin samassa suhteessa kuin vuonna 2019.

Jatkokyselyn uudet aihealueet

- Kevään 2021 jatkokyselyyn lisättiin kysymyksiä seuraavilta aihealueilta:
  - Teknologian käytön useus (intensiteetti)
  - Työnantajan ohjeistus tietyistä teknologioista
  - Videopuhelinsovellusten käyttö (etäkotihoito)
  - Vanhuspalveluiden asiakkaiden avuntarpeet
  - Työskentelytilat (paikat)
  - Koronaepidemian vaikutukset työhön
  - Vastaajan toimipaikan koko

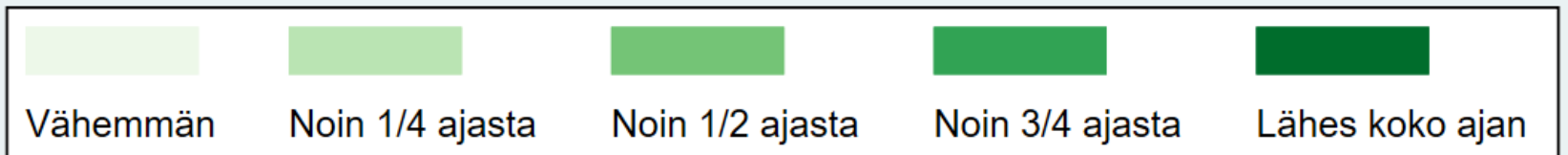
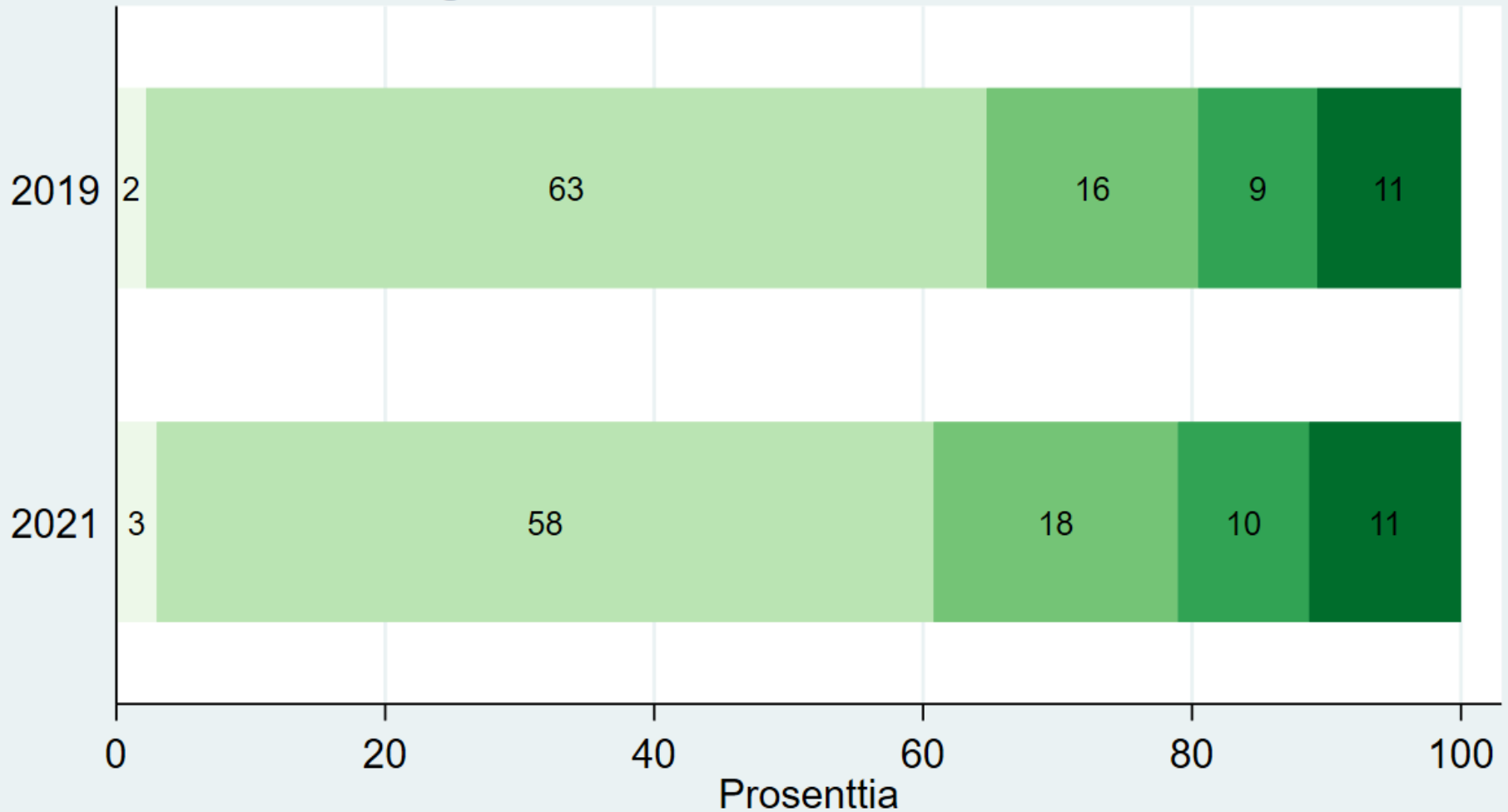
Katsaus kyselyaineistoon 2021

- Tässä katsausraportissa päähuomio kiinnittyy vastausten ajalliseen vertailuun vuosina 2019 ja 2021. Tältä osin tarkastelu on rajattu vain niihin vastaajiin, jotka vastasivat molempiin kyselyihin.
- Lisäksi raportissa esitetään vastaajajakaumia vuoden 2021 seurantakyselyyn lisätyistä uusista kysymyksistä.
- Raportin loppuksi tarkastellaan seurantakyselyn vastaajajoukkoa.

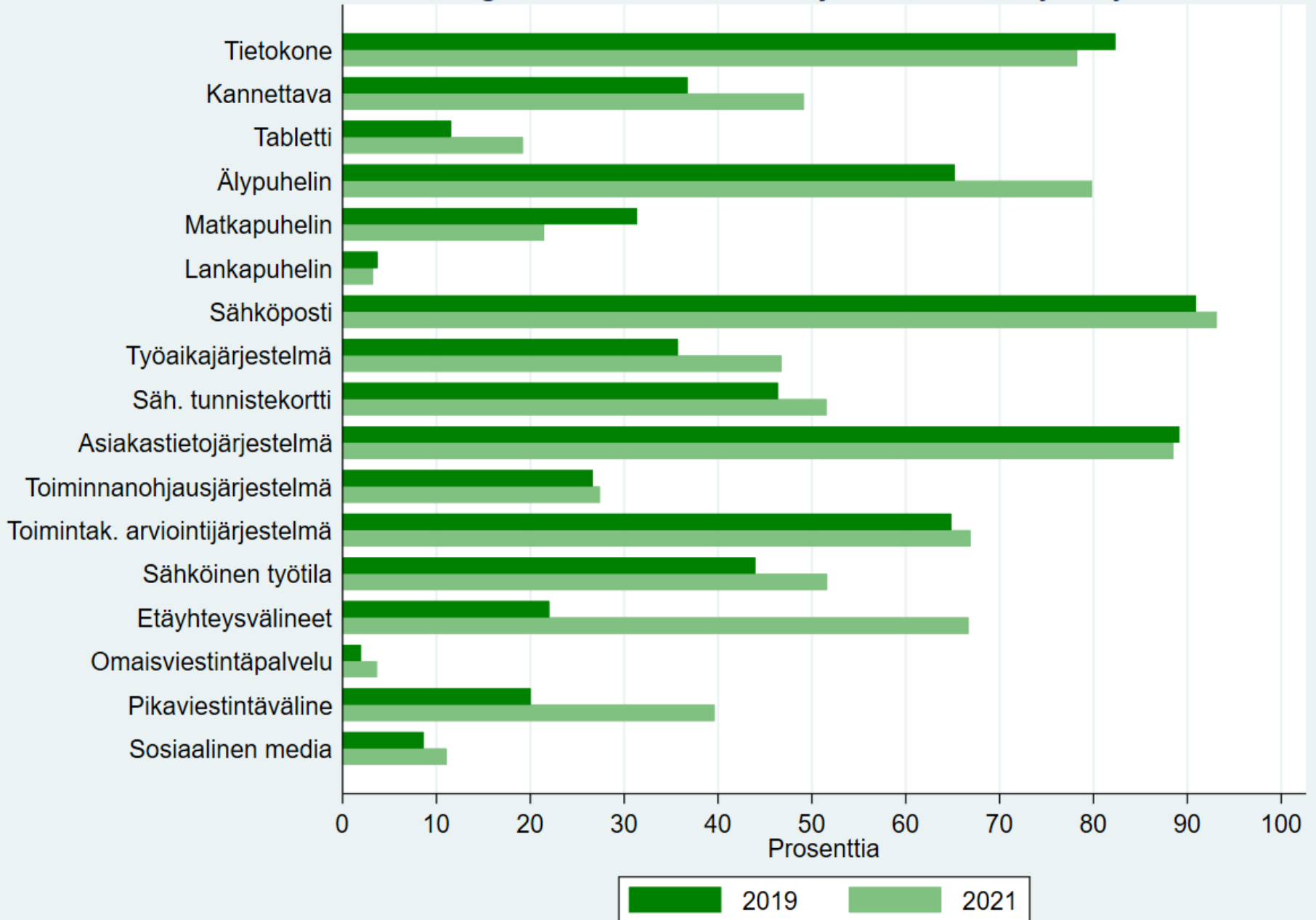
TEKNOLOGIAN KÄYTTÖ, OSAAMINEN SEKÄ VAIKUTUKSET VANHUSTYÖHÖN

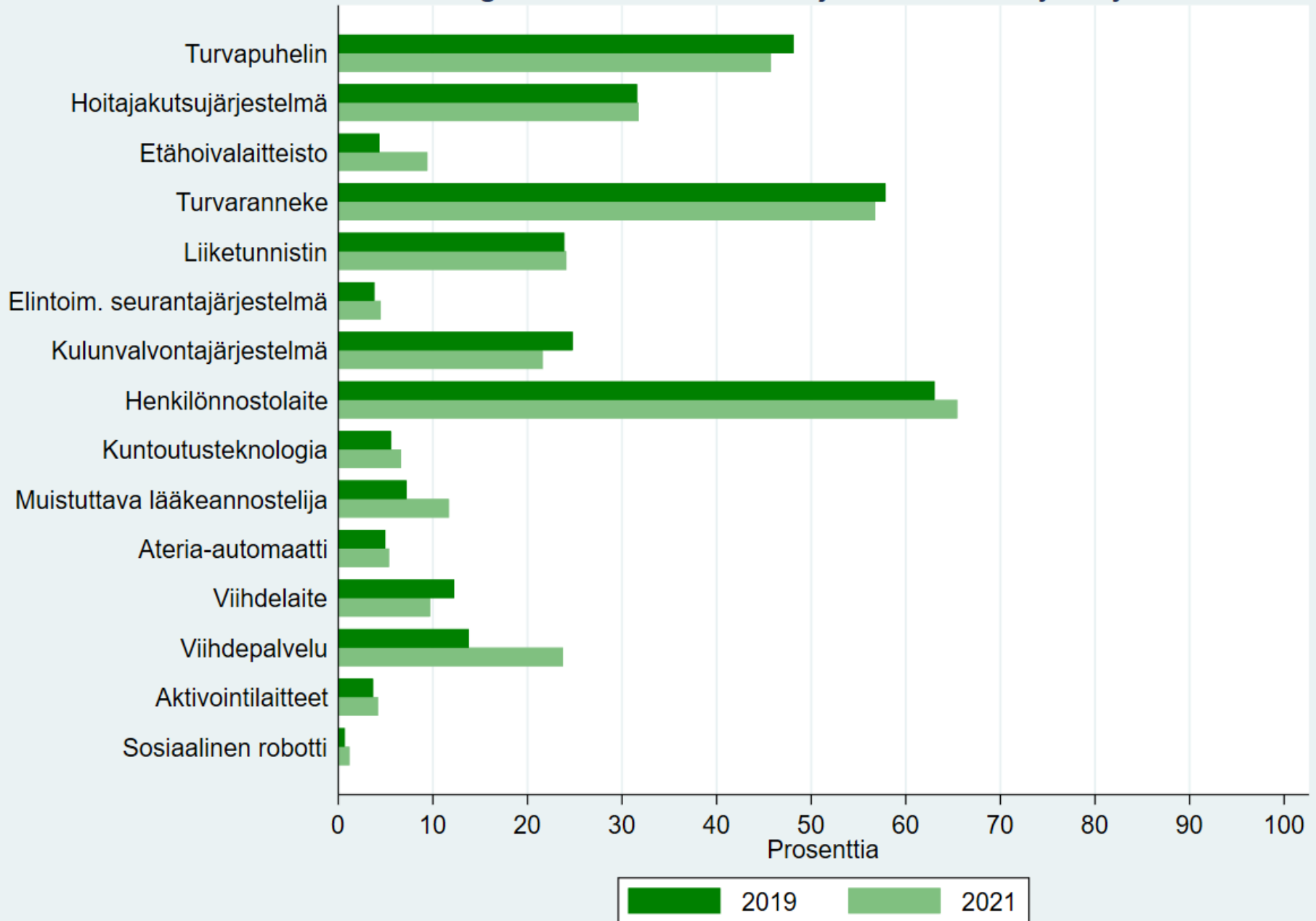
Kuinka suuren osan työajasta käyttää digitaalisia sovelluksia tai laitteita

Digitaalisten sovellusten ja laitteiden käyttö työssä

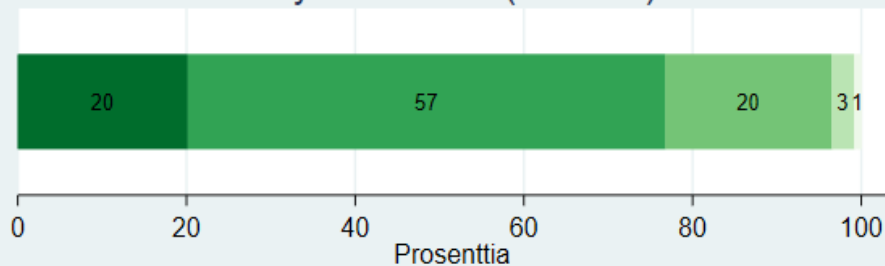

Digitaalisten sovellusten ja laitteiden käyttö työssä

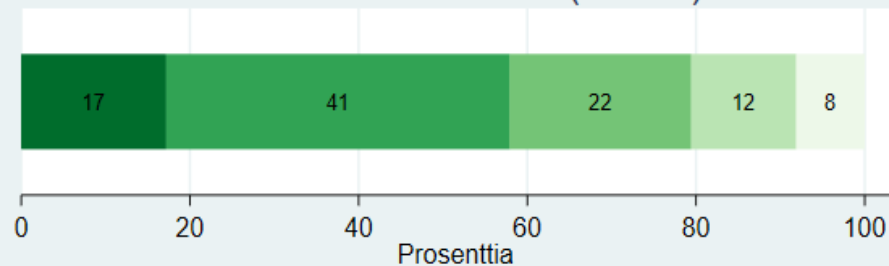

Laitteiden käytön useus 2021 (vain käyttäjät)

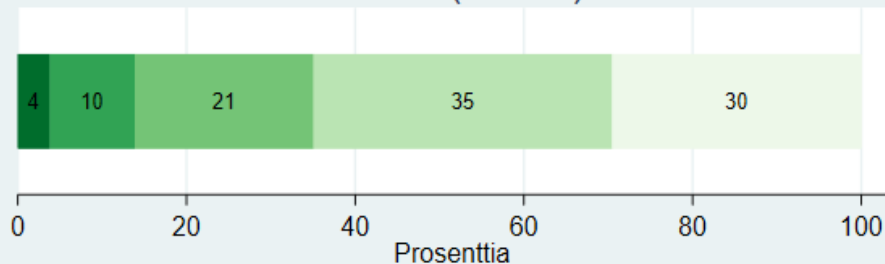
Pöytätietokone (N=1171)

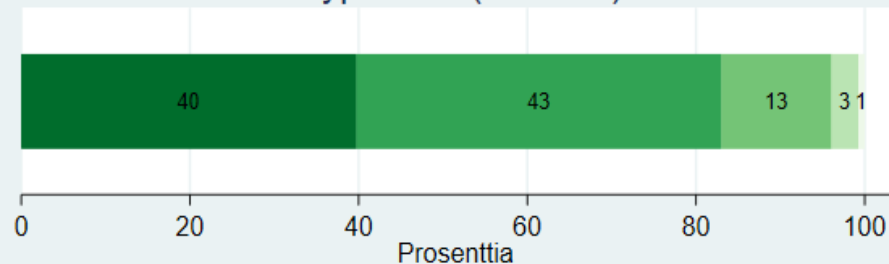
Kannettava tietokone (N=739)

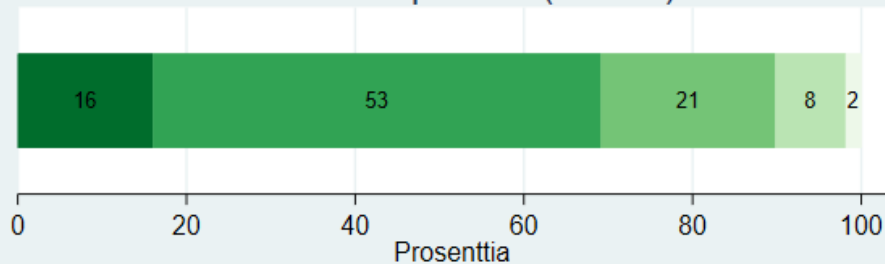
Tabletti (N=288)

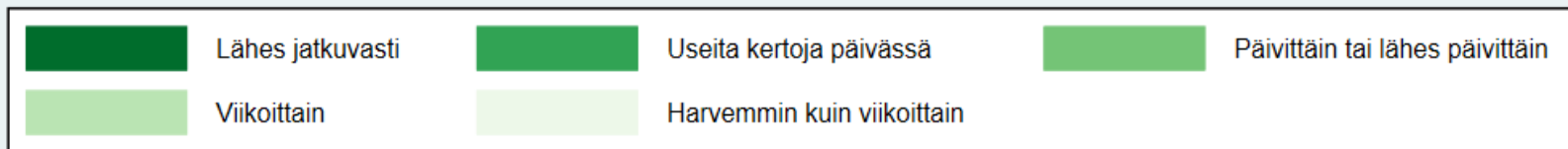
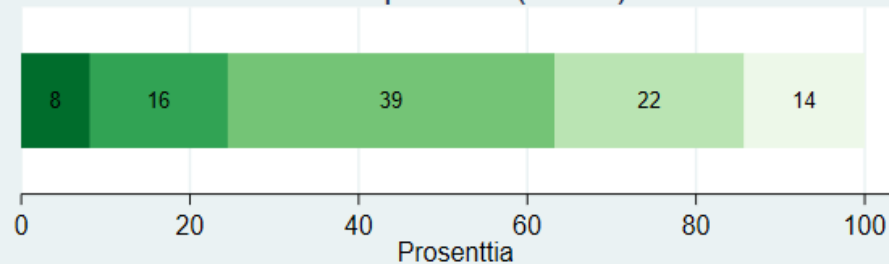
Älypuhelin (N=1195)

Muu matkapuhelin (N=324)

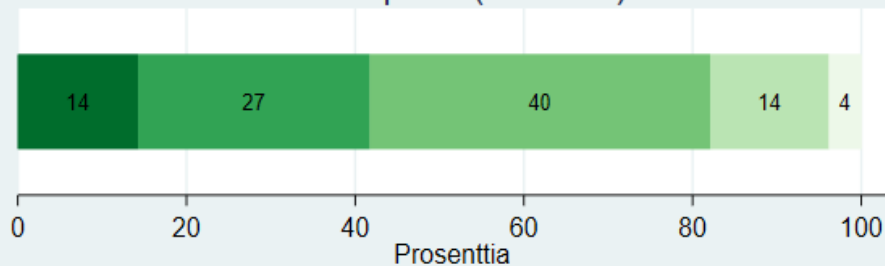

Lankapuhelin (N=49)

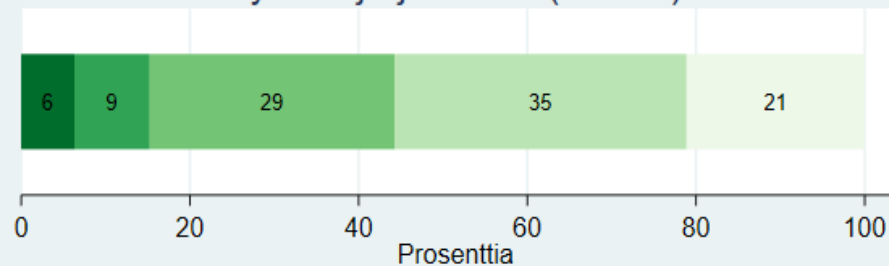

Laitteiden ja sovellusten käytön useus 2021 (vain käyttäjät)

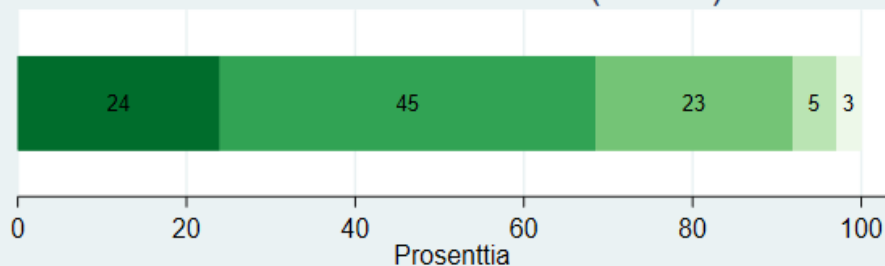
Sähköposti (N=1385)

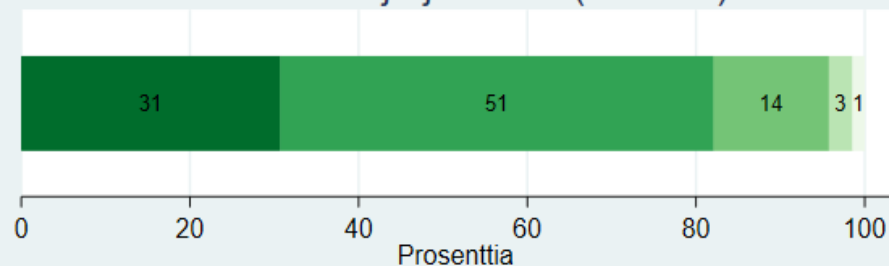
Työaikajärjestelmä (N=696)

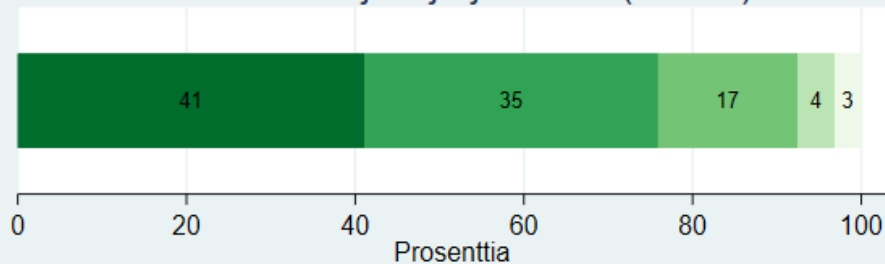
Sähköinen tunnistekortti (N=772)

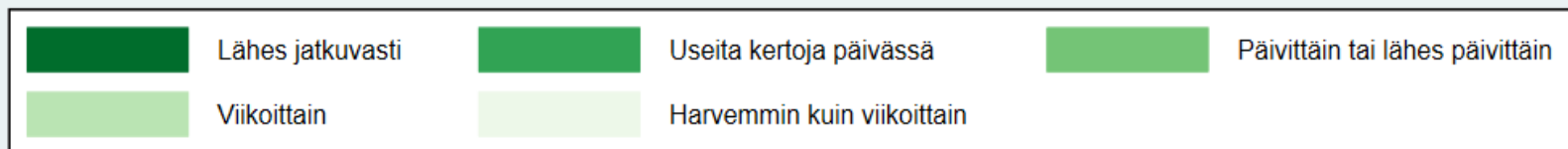
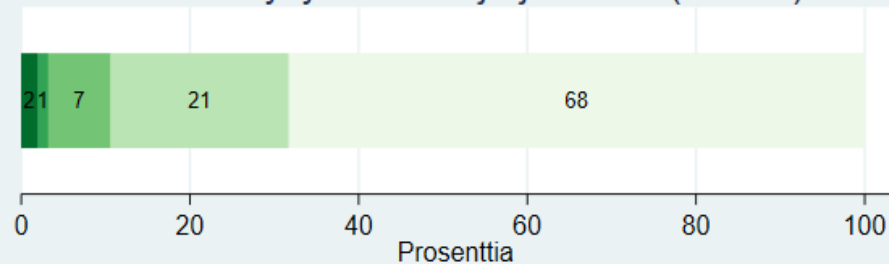
Asiakastietojärjestelmä (N=1318)

Toiminnanohjausjärjestelmä (N=411)

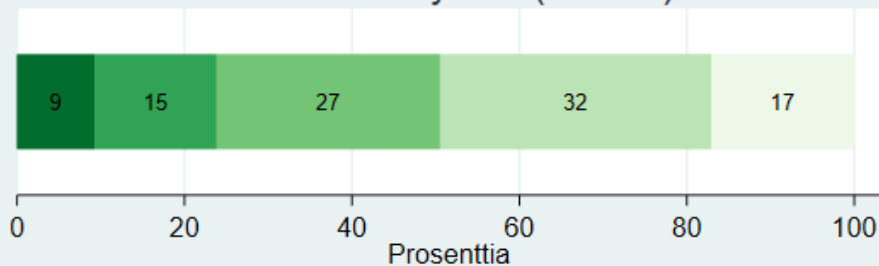

Toimintakyvyn arviointijärjestelmä (N=999)

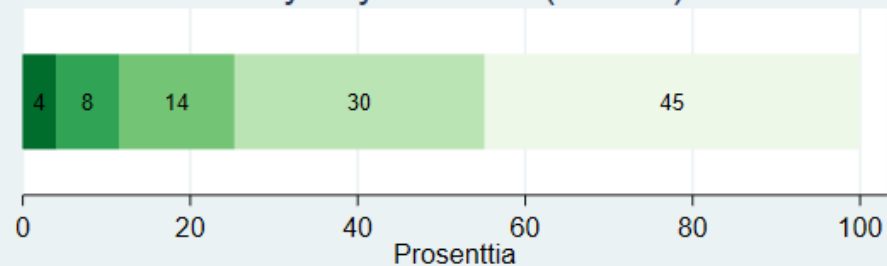

Laitteiden ja sovellusten käytön useus 2021 (vain käyttäjät)

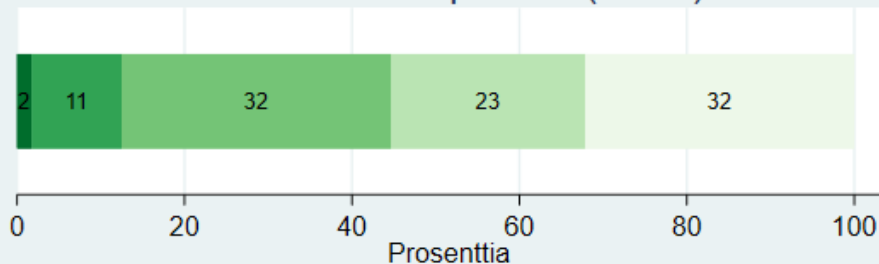
Sähköinen työtila (N=772)

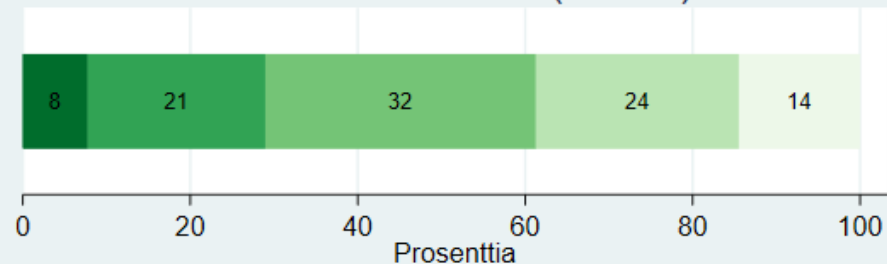
Etäyhteysvälineet (N=997)

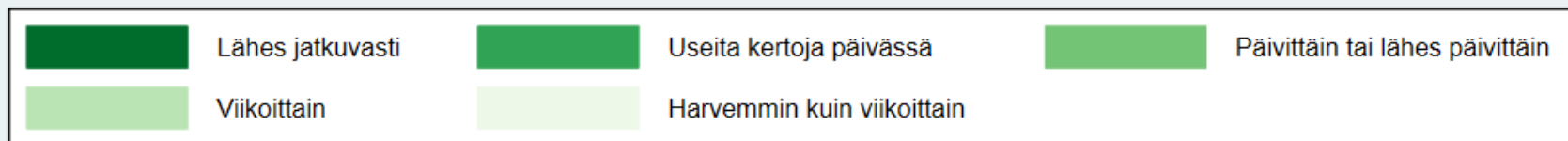
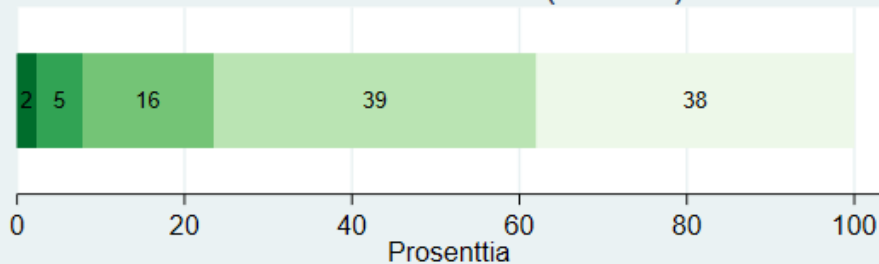
Omaisviestintäpalvelu (N=56)

Pikaviestintäväline (N=594)

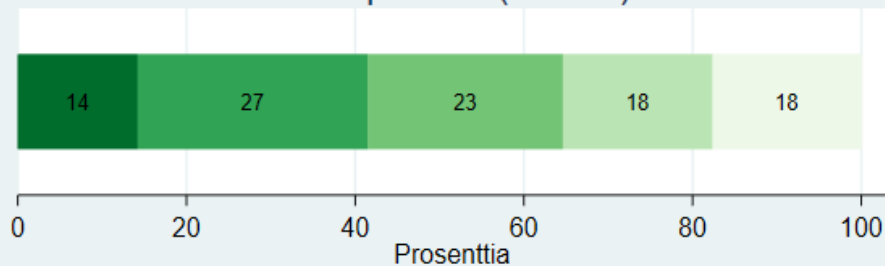

Sosiaalinen media (N=166)

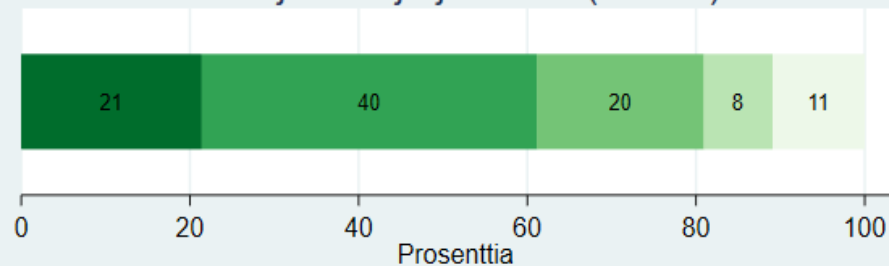

Laitteiden ja sovellusten käytön useus 2021 (vain käyttäjät)

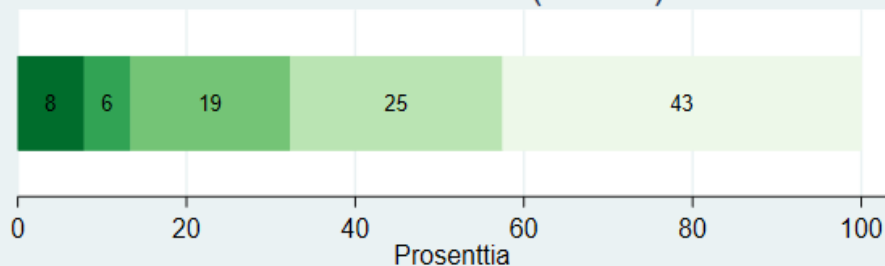
Turvapuhelin (N=619)

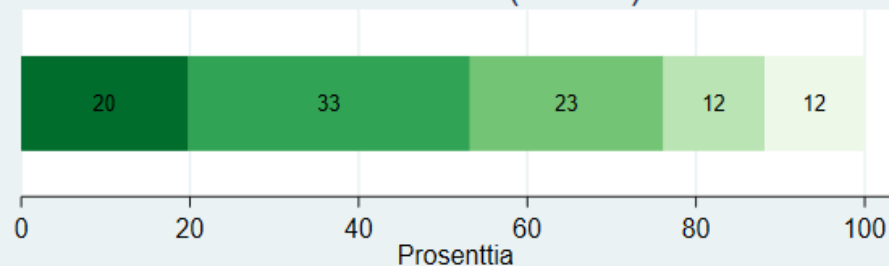
Hoitajakutsujärjestelmä (N=430)

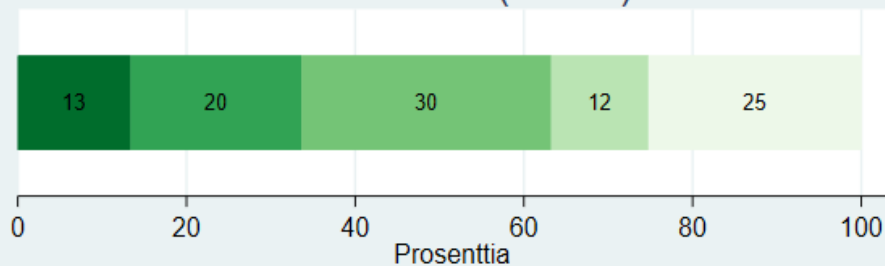
Etähoivalaitteisto (N=127)

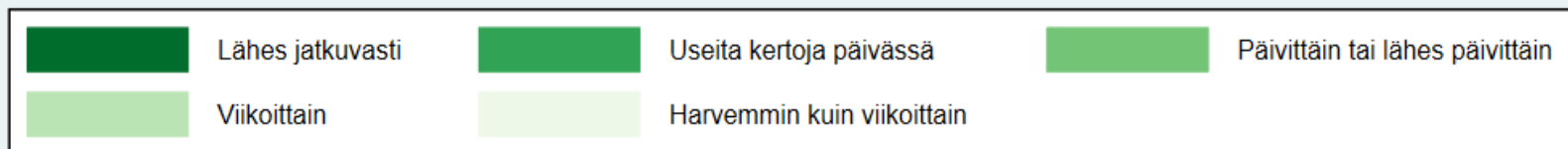
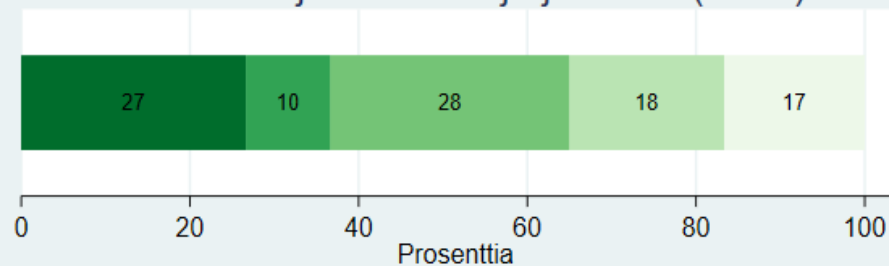
Turvaranneke (N=767)

Liiketunnistin (N=321)

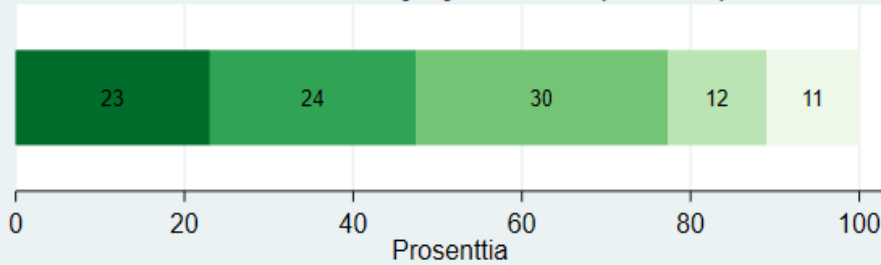

Elintoimintojen seurantajärjestelmä (N=60)

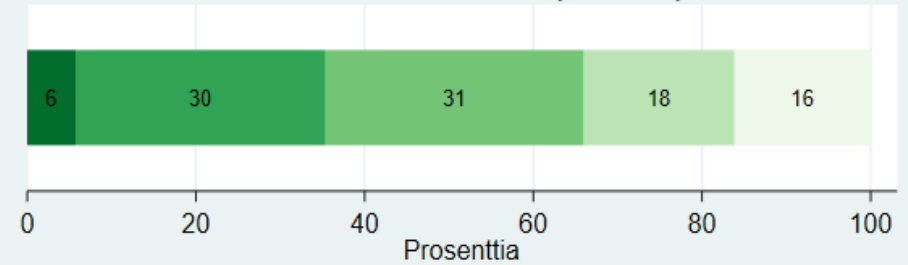

Laitteiden ja sovellusten käytön useus 2021 (vain käyttäjät)

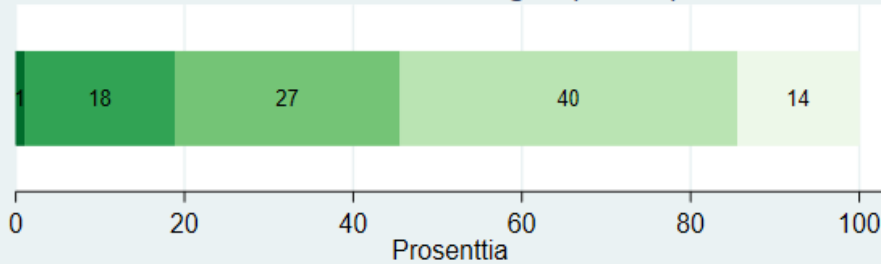
Kulunvalvontajärjestelmä (N=291)

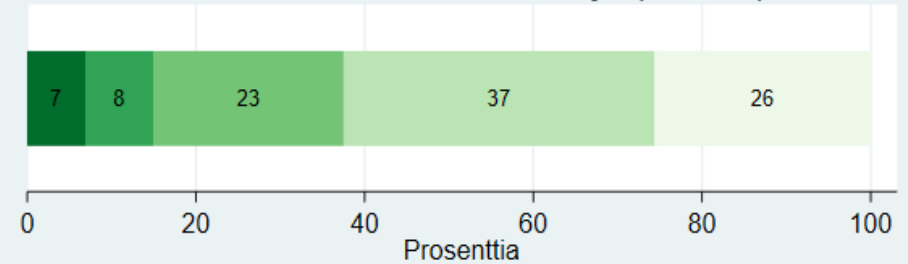
Henkilönnostolaite (N=885)

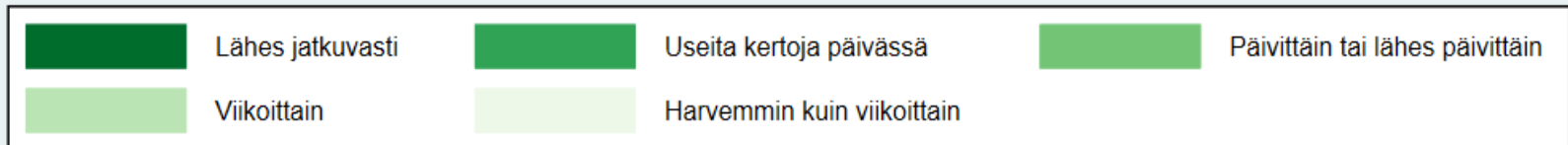
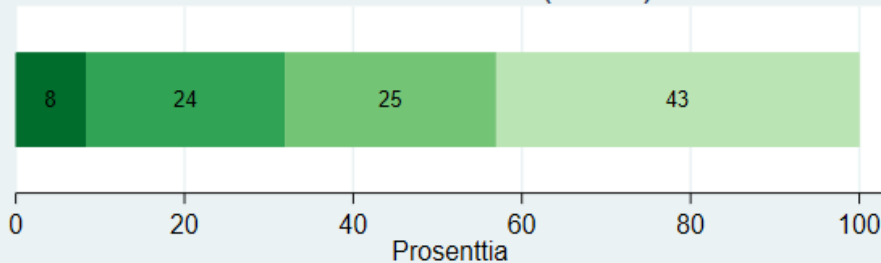
Kuntoutusteknologia (N=90)

Muistuttava lääkeannostelija (N=160)

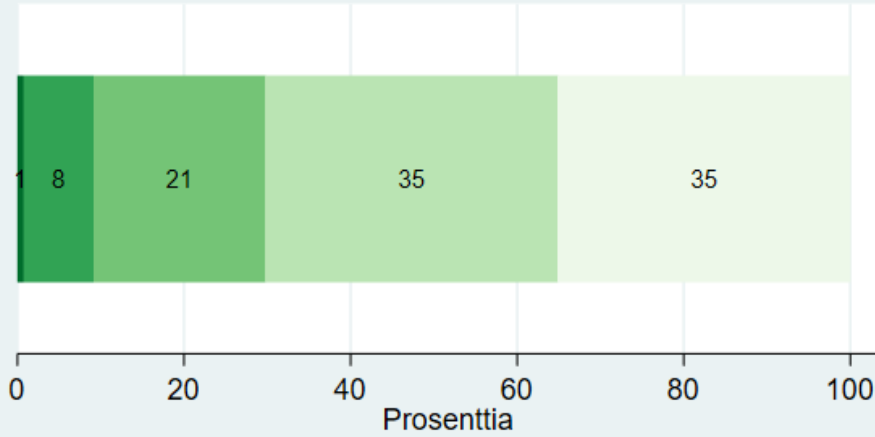
Ateria-automaatti (N=72)

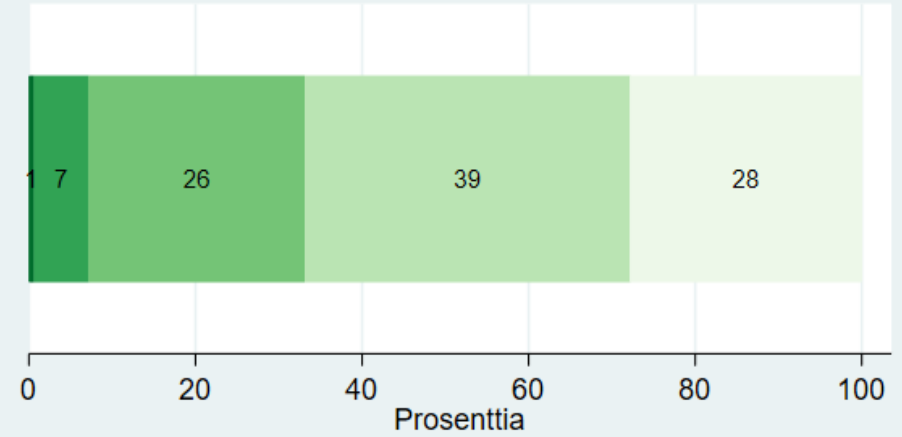

Laitteiden ja sovellusten käytön useus 2021 (vain käyttäjät)

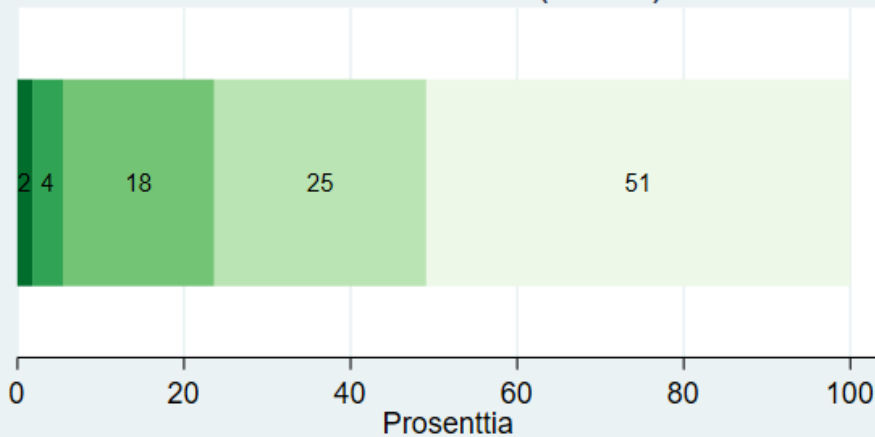
Viihdelaite (N=131)

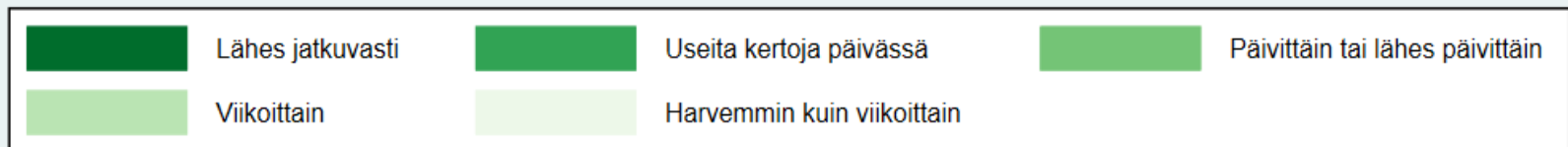
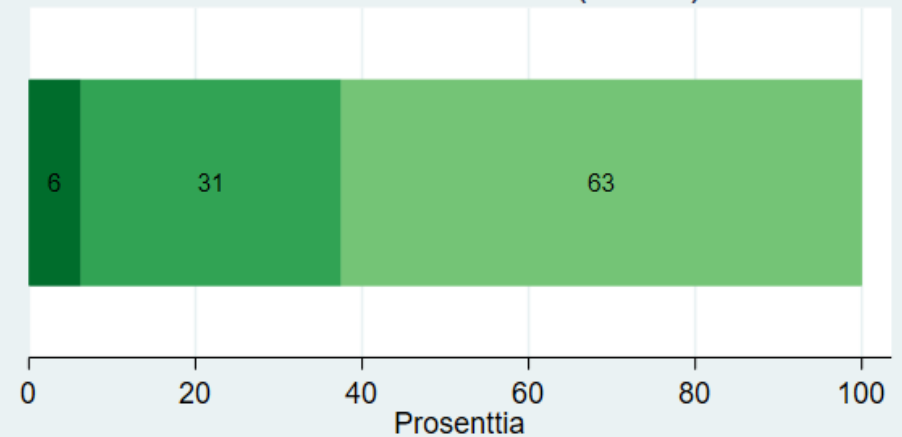
Viihdepalvelu (N=320)

Aktivointilaitteet (N=55)

Sosiaalinen robotti (N=16)

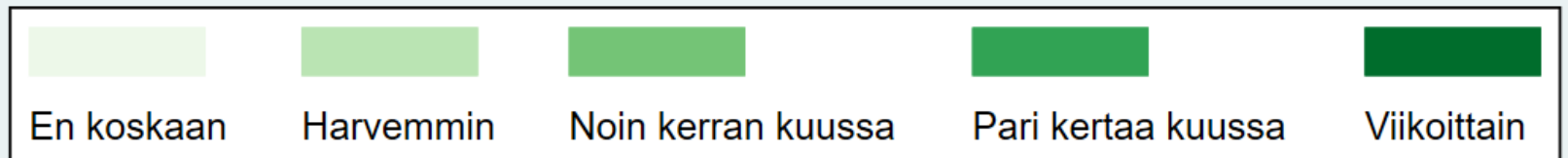
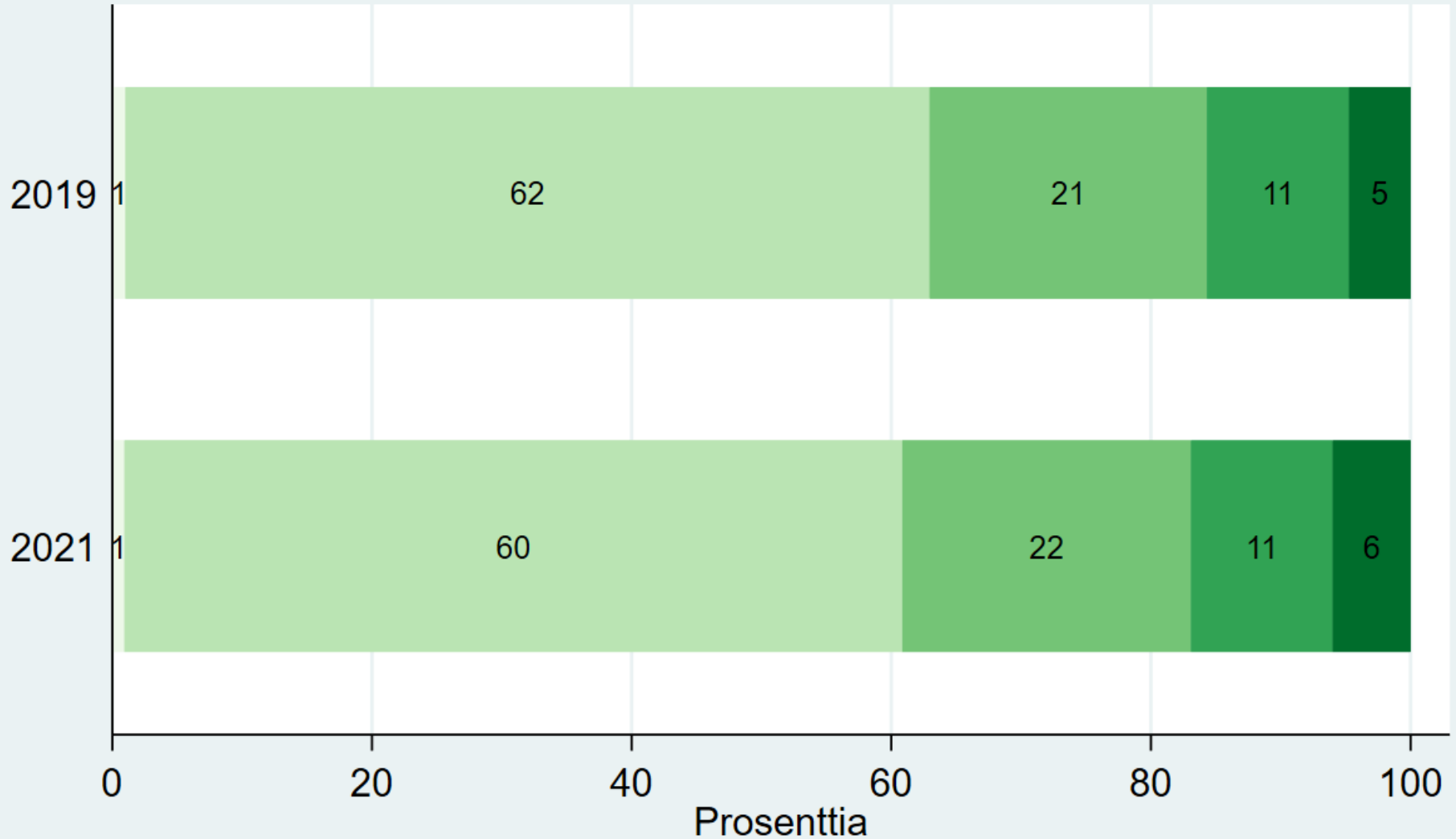
Havaintoja ajallisista muutoksista

- Vuosien 2019 ja 2021 välisenä aikana:
  - digitaalisten sovellusten ja laiteiden käytön osuus työajasta hieman lisääntyi
  - erityisesti etäyhteyslaitteiden, älypuhelinien ja kannettavien tietokoneiden käyttö vanhustyössä yleistyi
  - myös sähköisten työtilojen ja pikaviestinvälineiden käyttö on yleistyi
  - tavallisen matkapuhelimen käyttö ja pöytätietokoneen käyttö sen sijaan hieman väheni
  - asiakastieto- ja toiminnanohjausjärjestelmien käytössä ei tapahtunut juuri muutosta, mutta esimerkiksi työaikajärjestelmien ja etähoivalaitteiden käyttö lisääntyi
  - avustavista laitteista lääkeannostelijan ja henkilönnostolaitteen käyttö hieman kasvoi
  - erilaisten viihdepalvelujen käyttö osana vanhushoivatyötä lisääntyi
- Eri laitteiden ja sovellusten käyttäjämäärissä on suurta vaihtelua, josta merkittävä osa selittyy työtehtävien erilaisilla sisällöillä.

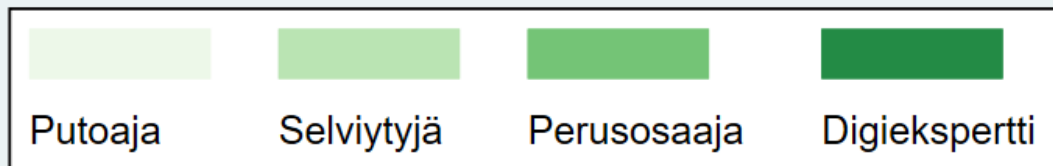
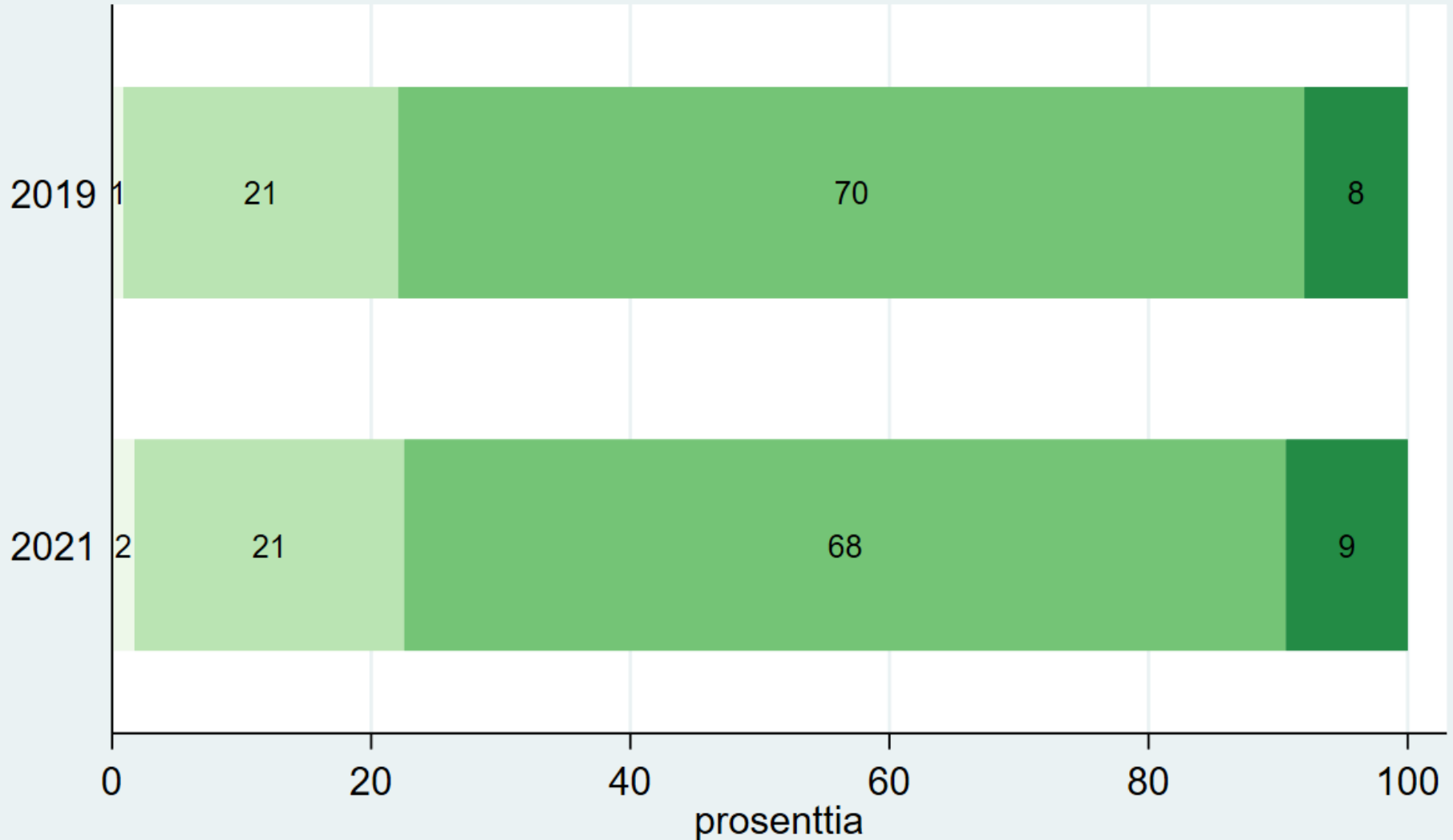
Havaintoja käytön useudesta

- Vuoden 2021 kyselyssä jatkuvasti tai päivittäin ilmoitettiin käytettävän:
  - älypuhelinta, kannettavaa tietokonetta ja pöytätietokonetta
  - sähköisiä tunnistekortteja sekä turvaranneketta ja -puhelinta
  - asiakastieto- ja toiminnanohjausjärjestelmiä
  - hoitajakutsu- sekä kulunvalvontajärjestelmiä
- Vastaavasti harvemmin käytetään:
  - sosiaalista mediaa
  - viihdepalveluita ja -laitteita
- Osaa laitteista ja sovelluksista käyttää vain harva (esim. elintoimintojenseuranta, sosiaalinen robotti), mutta silloin käyttö on melko intensiivistä, usein vähintään päivittäistä.

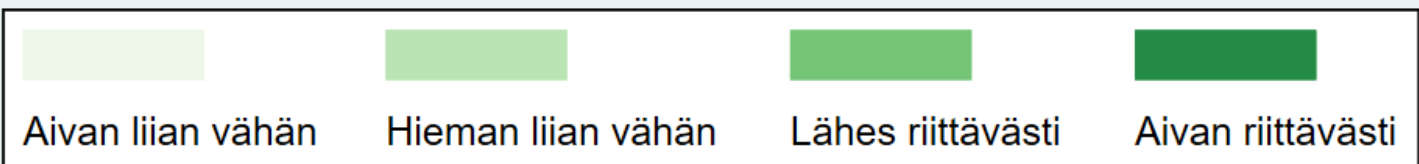
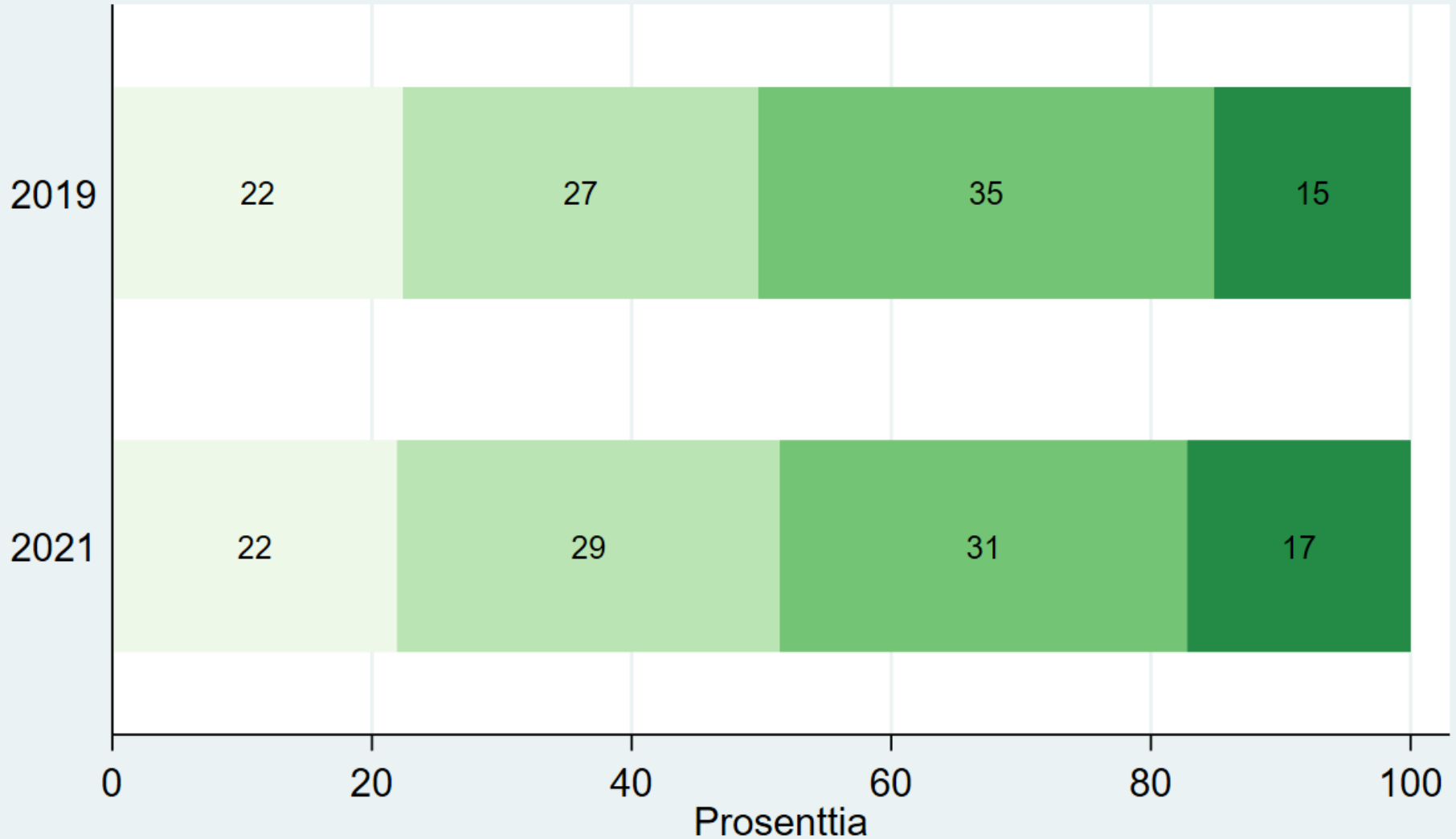
Uusien laitteiden ja sovellusten opettelu

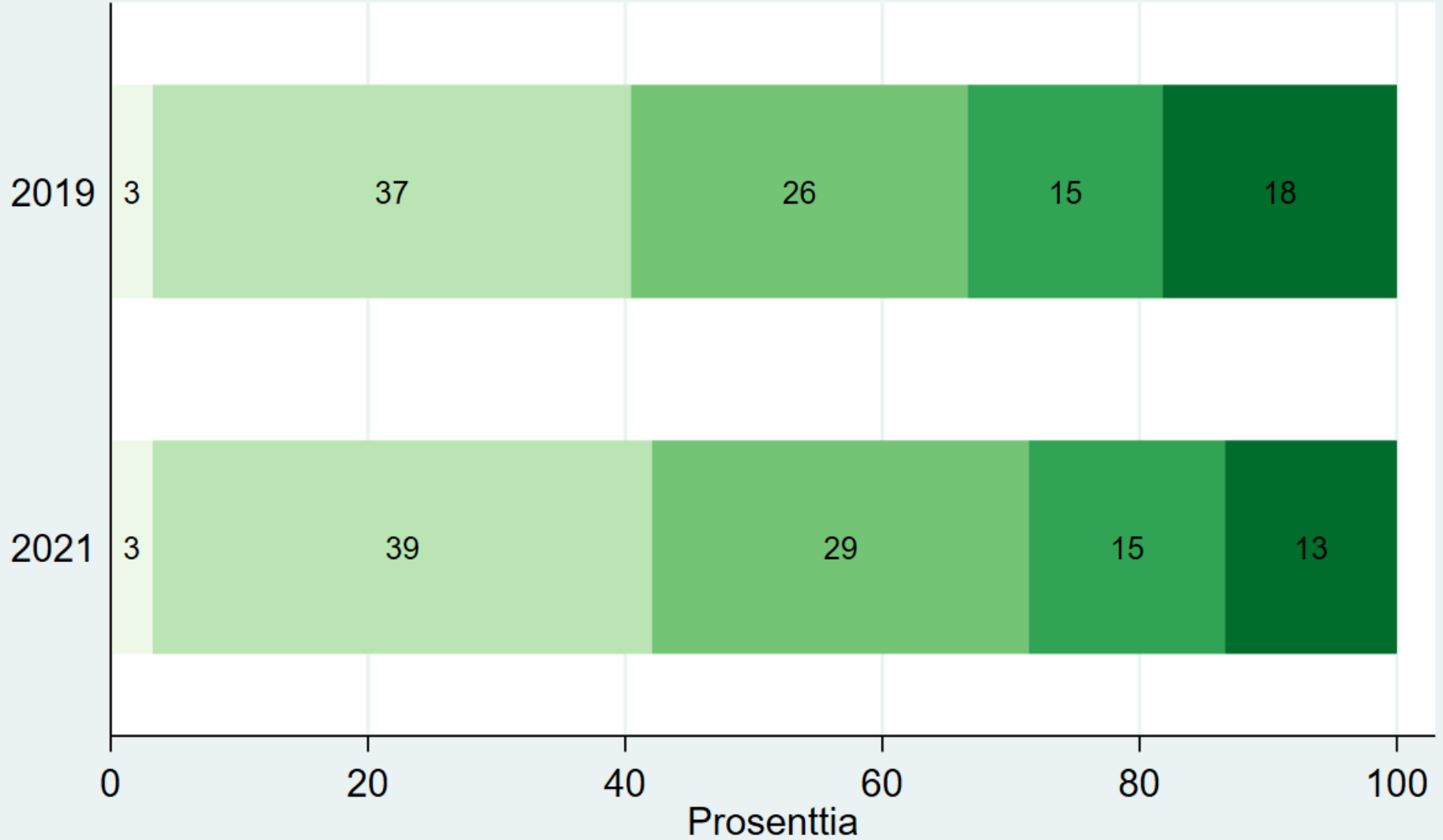
Oma arvio digiosaamisesta

Saako tukea laitteiden ja sovellusten käytössä

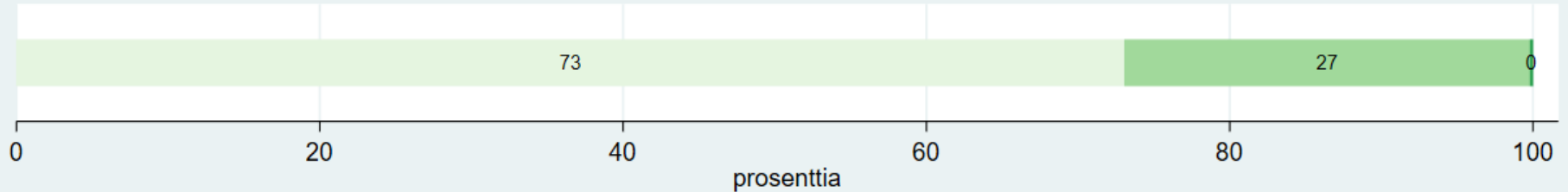

Keskeytykset järjestelmien tai sovellusten hitauden tai toimintahäiriöiden vuoksi

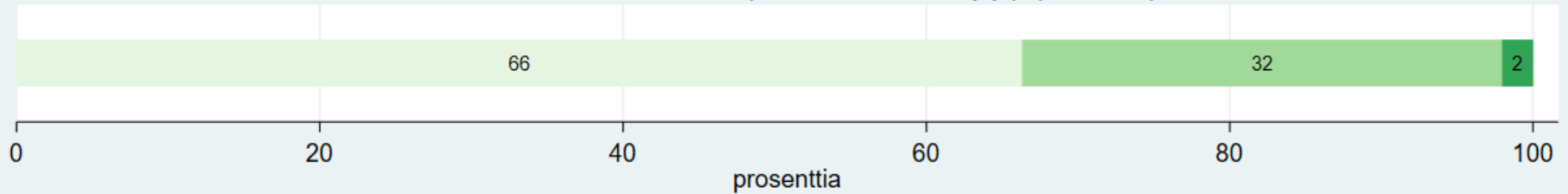

Työnantajan ohjeistus viestintävälineiden ja sosiaalisen median käytöstä 2021 (vain käyttäjät)

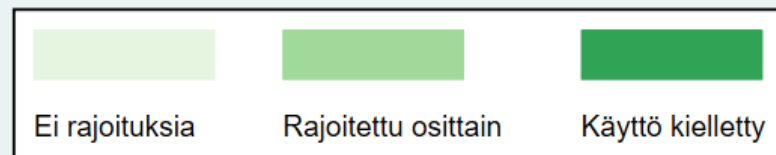
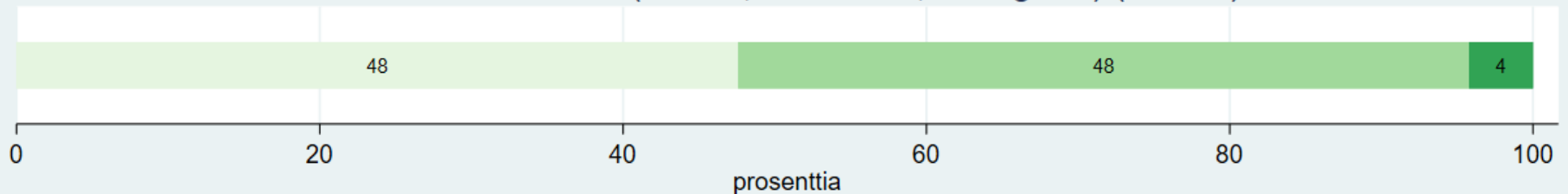
Etäyhteysvälineet (esim. Skype, Zoom, Teams) (N=987)

Pikaviestintävälineet (esim. WhatsApp) (N=594)

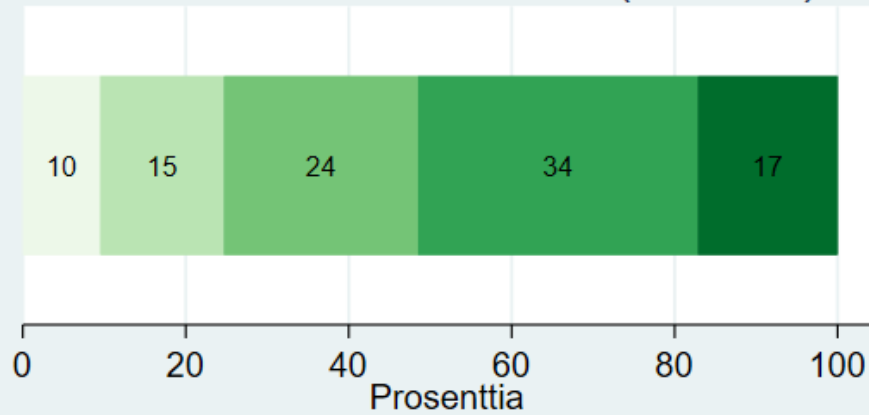
Sosiaalinen media (Twitter, Facebook, Instagram) (N=166)

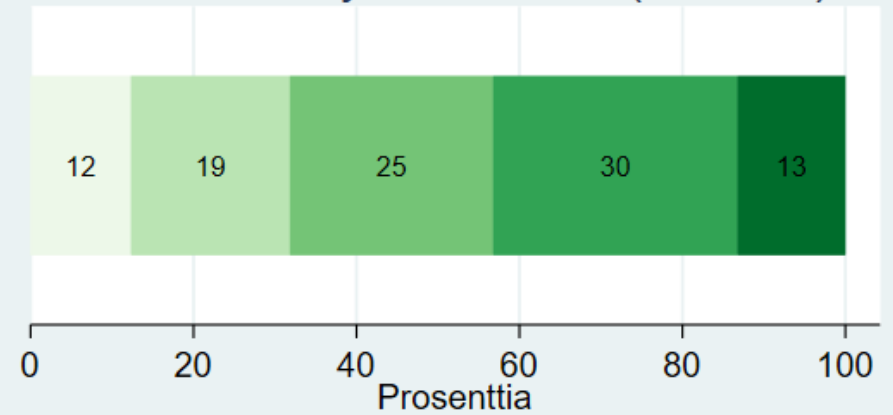

Videopuhelin sovellusten koetut edut ja haitat (kaikki vastaajat, 2021)

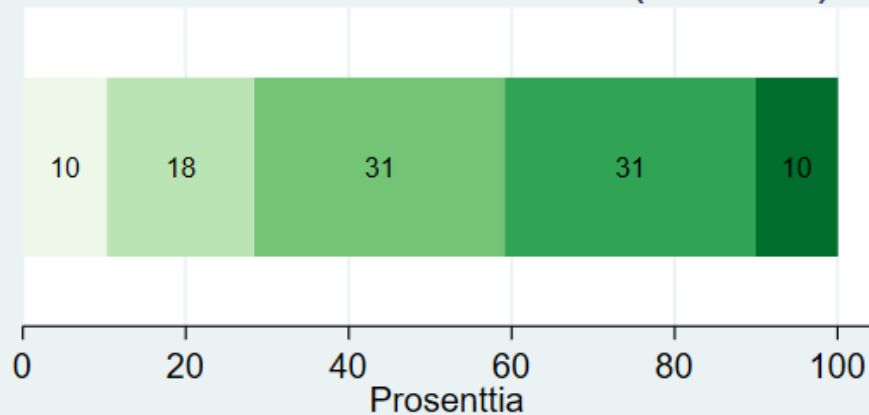
Edut asiakkaan kannalta (N=1470)

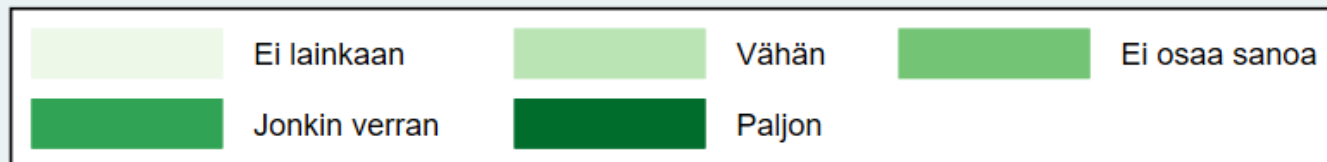
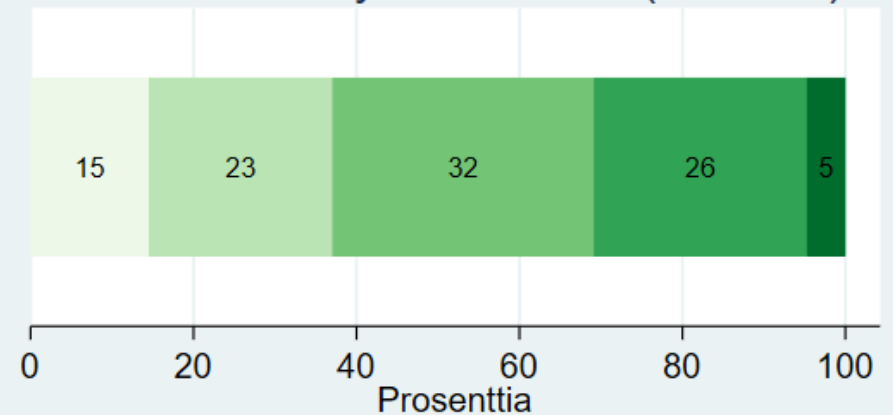
Edut oman työn kannalta (N=1467)

Haitat asiakkaan kannalta (N=1466)

Haitat oman työn kannalta (N=1465)

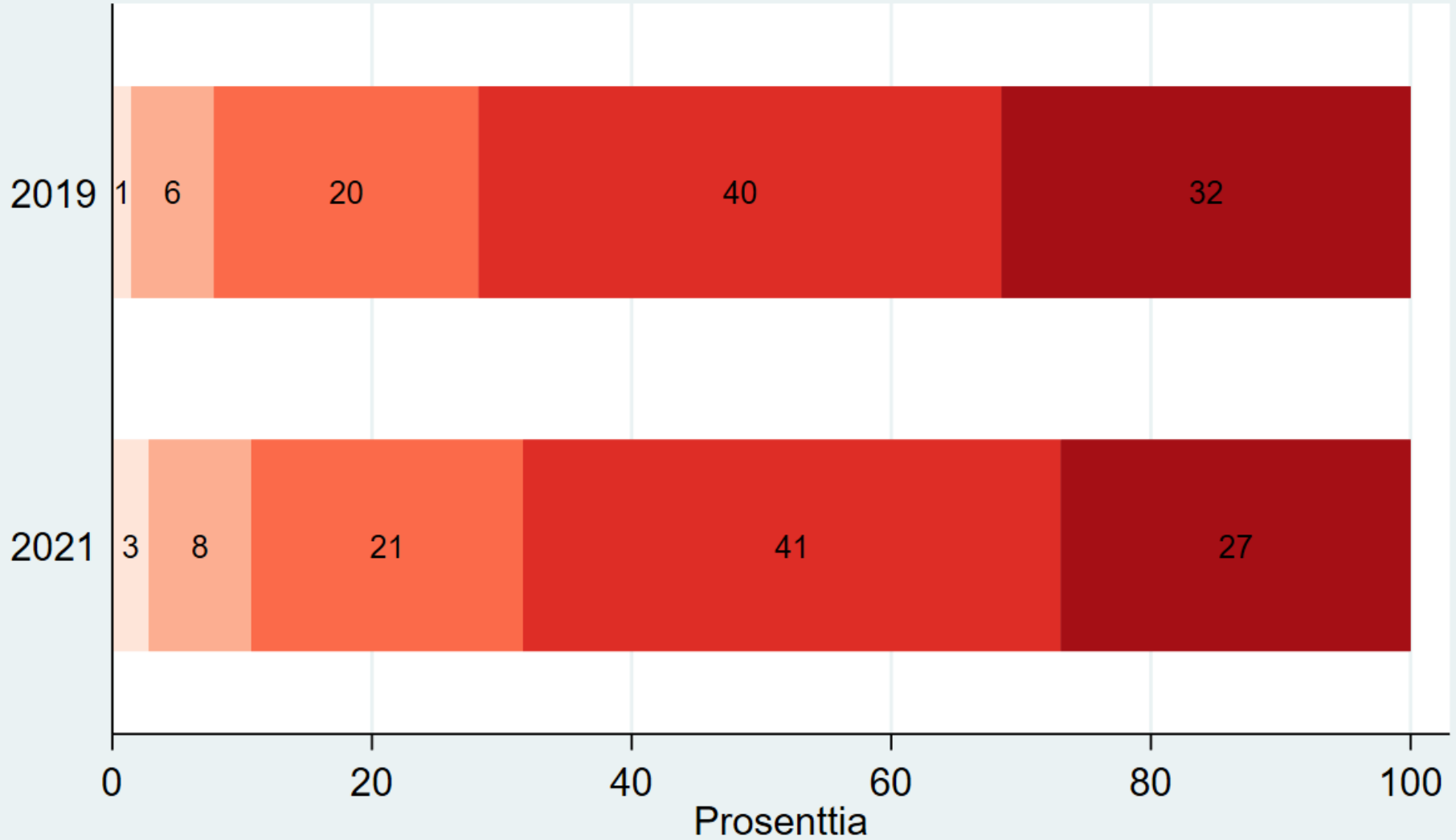

Havaintoja teknologian vaikutuksesta työhön

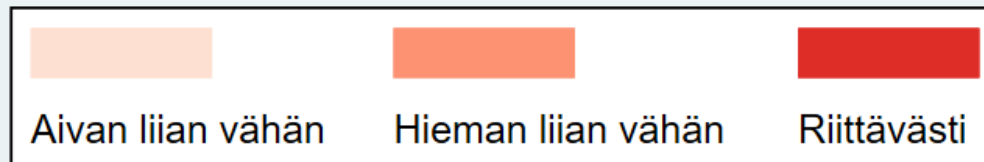
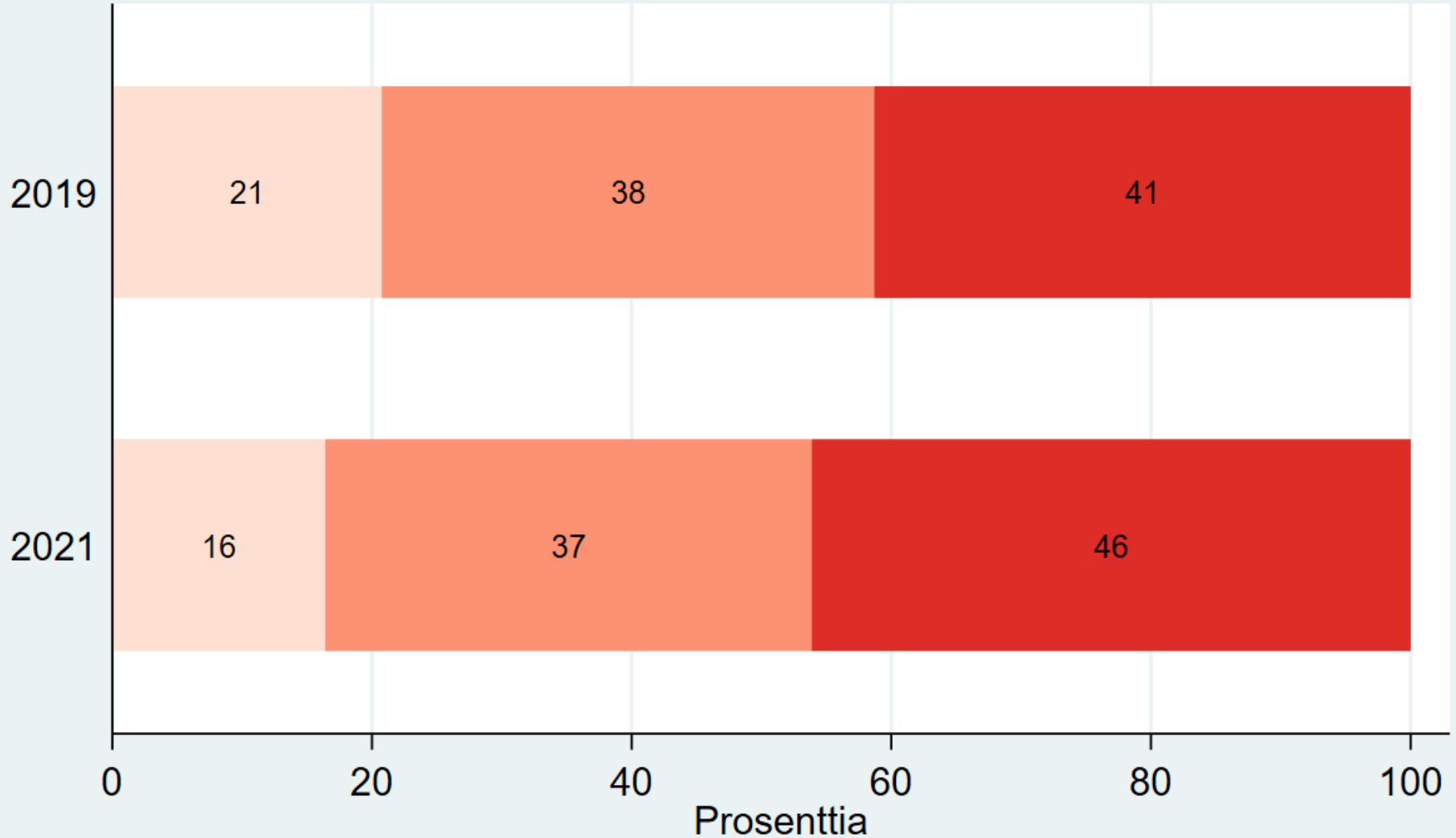
- Vuonna 2021 uusia laitteita ja sovelluksia ilmoitettiin opettelevan suunnilleen yhtä usein kuin vuonna 2019.
- Samoin arviot omasta digiosaamisesta ovat säilyneet suunnilleen samalla tasolla vuosina 2019 ja 2021 – suurin osa ilmoitti olevansa perusosaaja
- Myös tuen saannissa teknologian käyttöön ei ole havaittavissa juurikaan muutoksia. Mielipiteet tuen riittävydestä jakaantuvat likimain tasan.
- Niinikään arvioit työn keskeytyksistä teknologisten toimintahäiriöiden vuoksi ovat pysyneet pääosin samalla tasolla. Vuonna 2021 päivittäisiä keskeytyksiä koettiin vain hieman vähemmän kuin vuonna 2019.
- Sosiaalisen median ja pikaviestintävälineiden käyttöä työssä on vastaajien mukaan rajoitettu osittain. Etäyhteysvälineiden käytössä rajoituksia on paljon vähemmän tai ei ollenkaan.
- Videopuhelinsovellusten käytössä arvioidaan olevan suhteessa enemmän etuja kuin haittoja sekä oman työn että asiakkaiden kannalta. Etujen että haittojen koetaan olevan suurempia asiakkaille kuin omalle työlle. Merkittävä osa (24–32%) vastaajista ei kuitenkaan osannut arvioida videopuhelinsovellusten hyötyjä ja haittoja.

VANHUSTYÖN TYÖOLOSUHTEET JA KORONAN VAIKUTUKSET

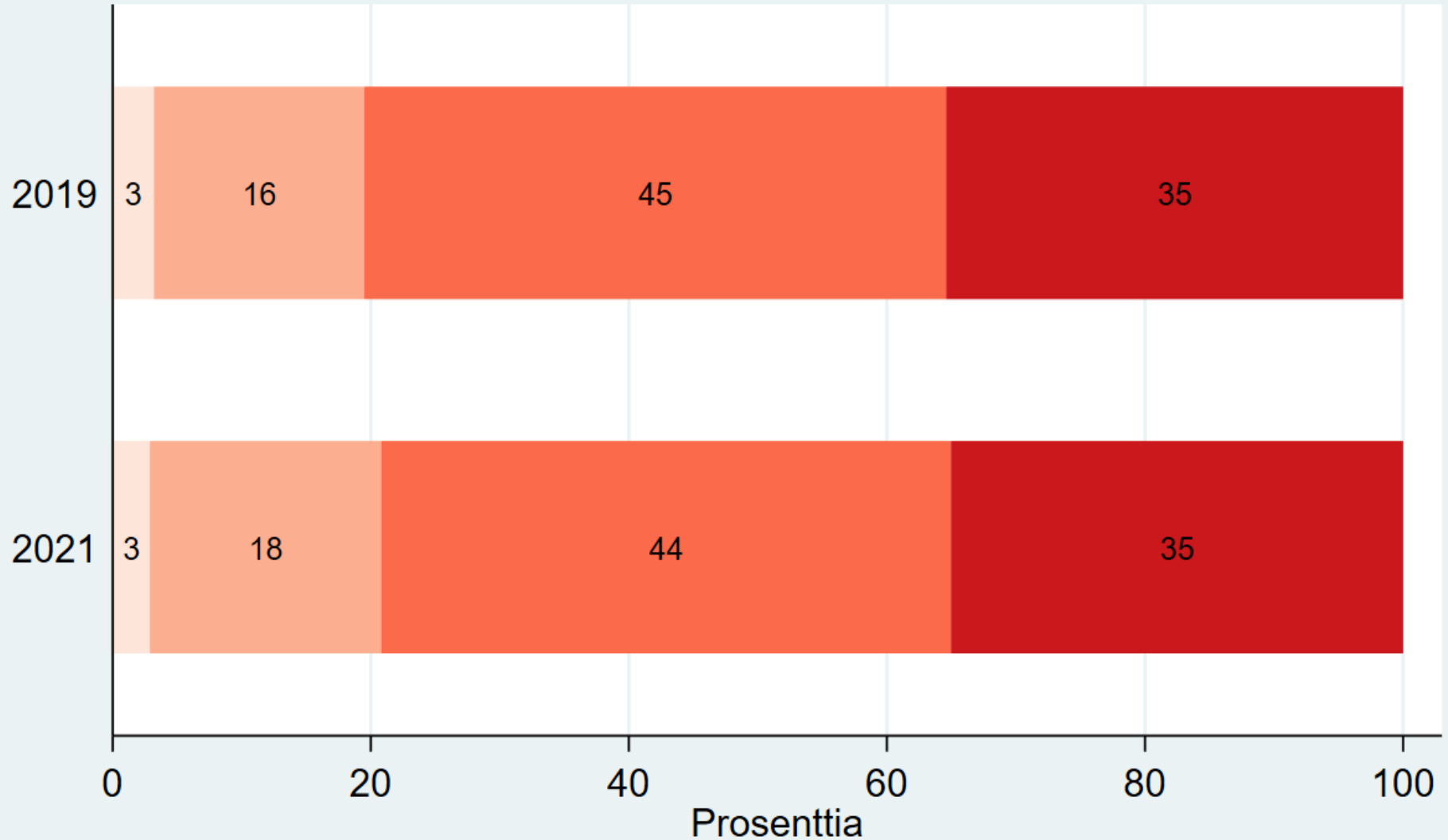
Asiakastyön osuus työajasta

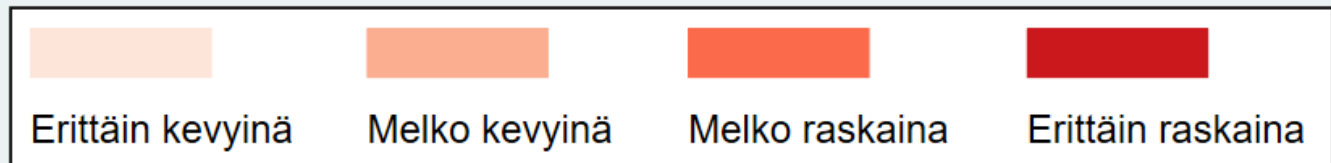
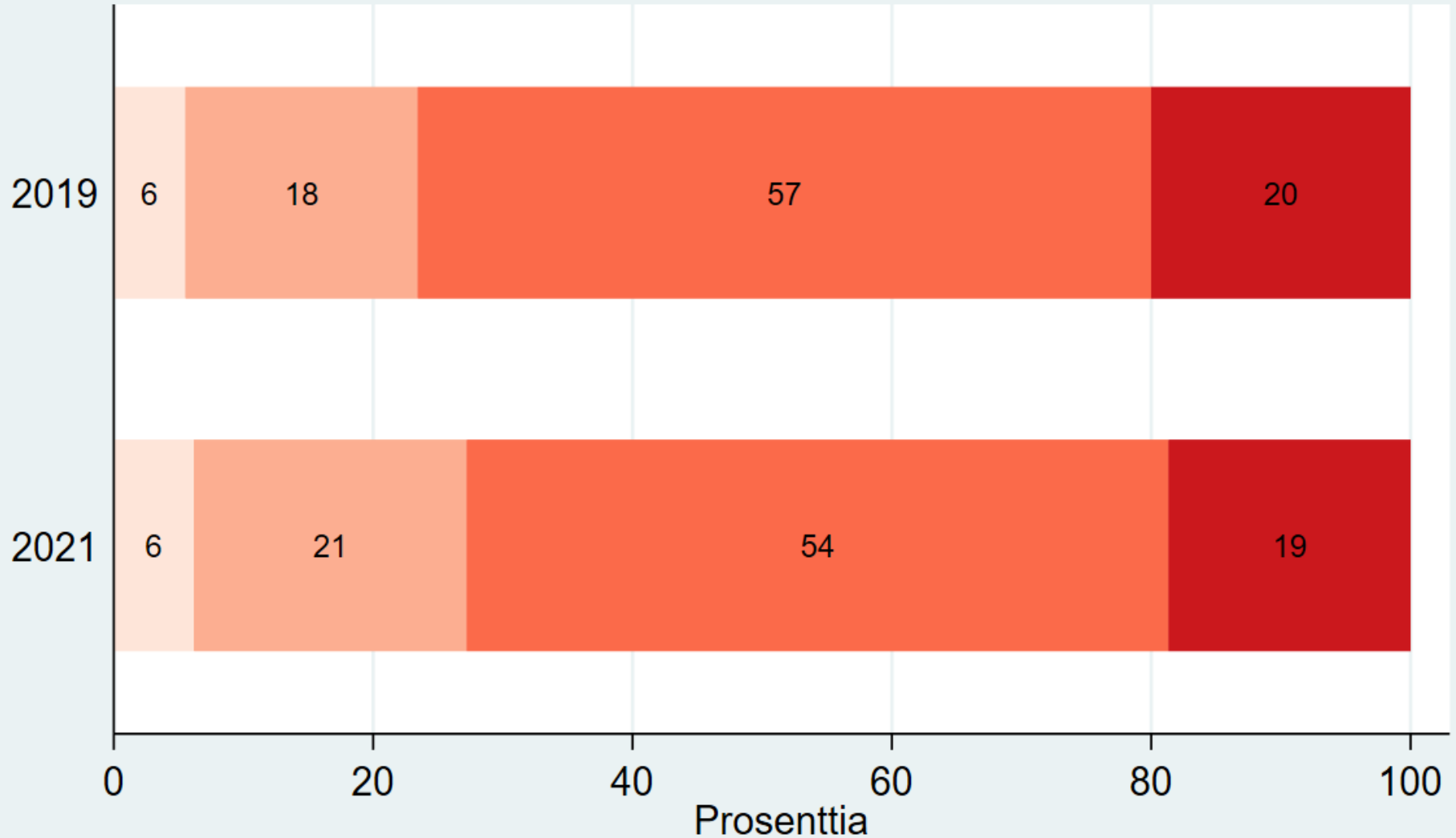
Minkä verran voi pitää työssä taukoja?

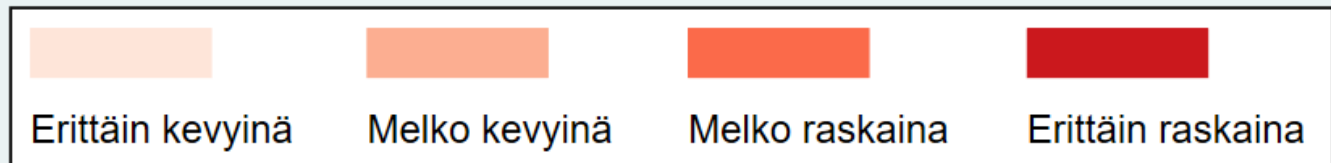
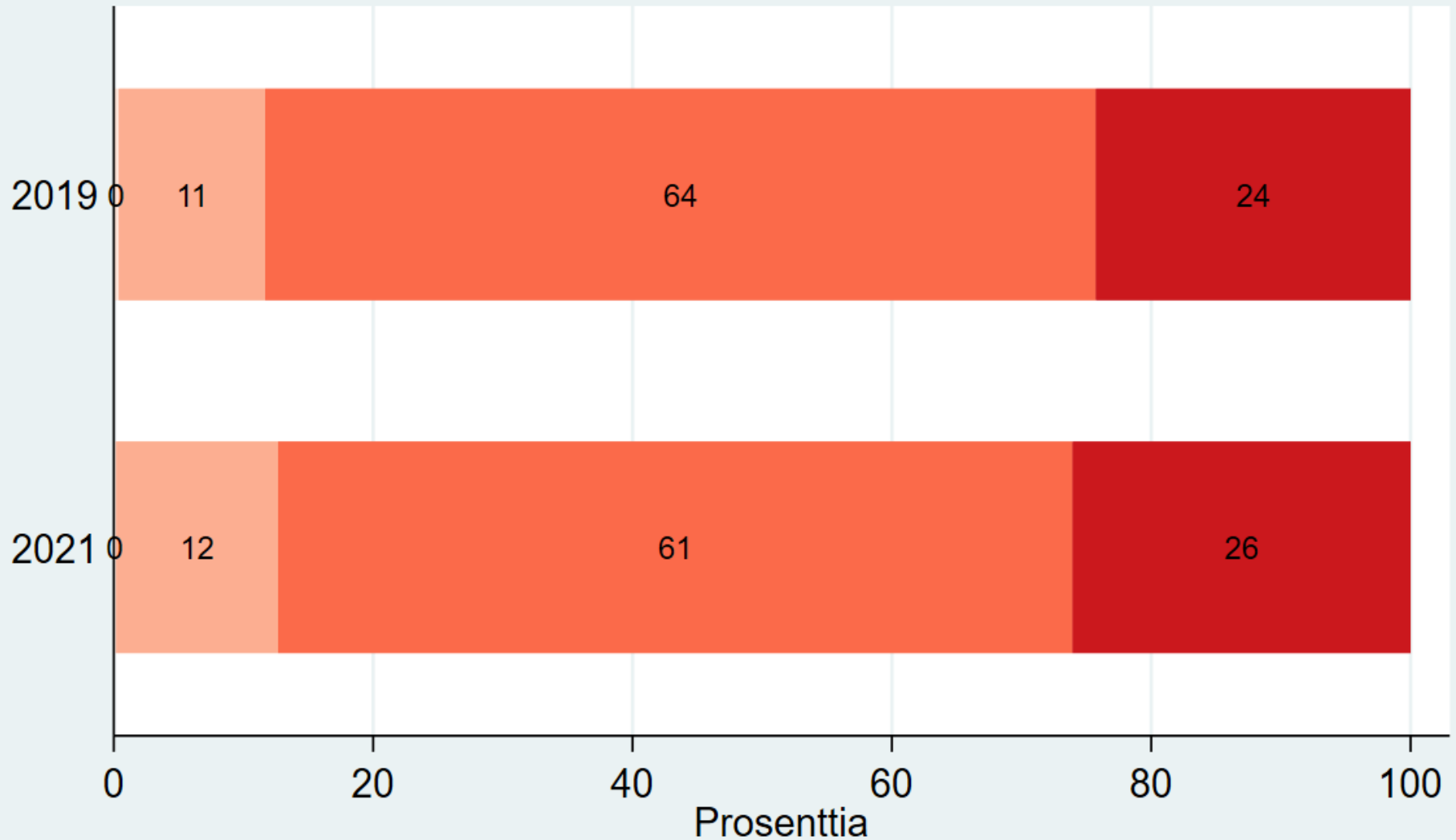
Ei ehdi tehdä töitä niin hyvin kuin haluaisi

Työn fyysinen kuormitus

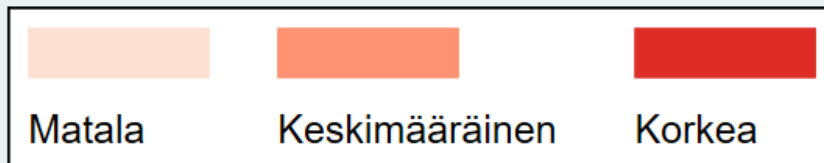
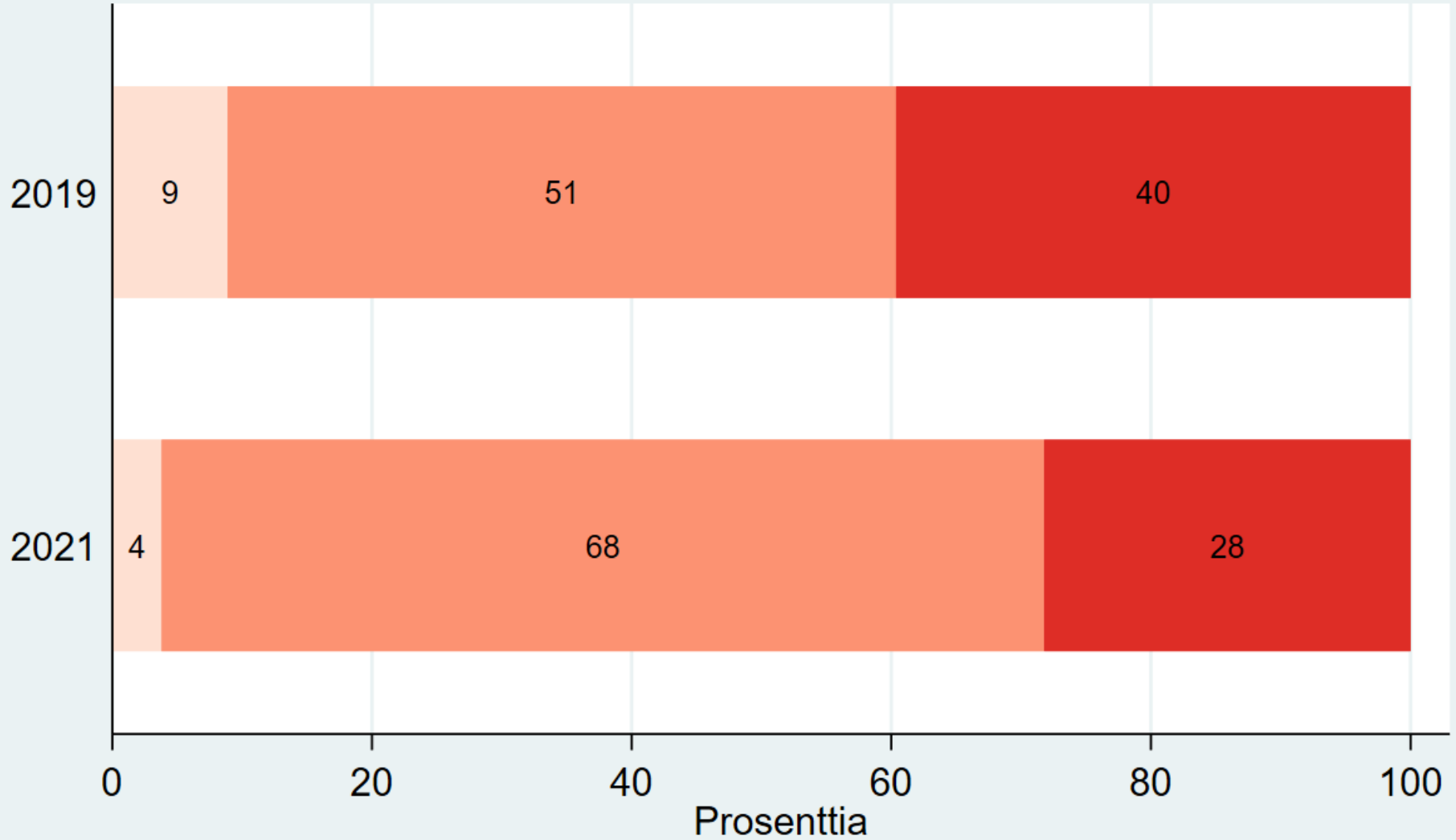

Työn henkinen kuormitus

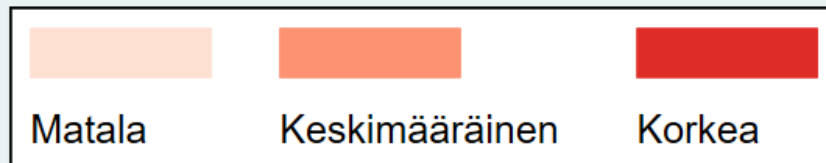
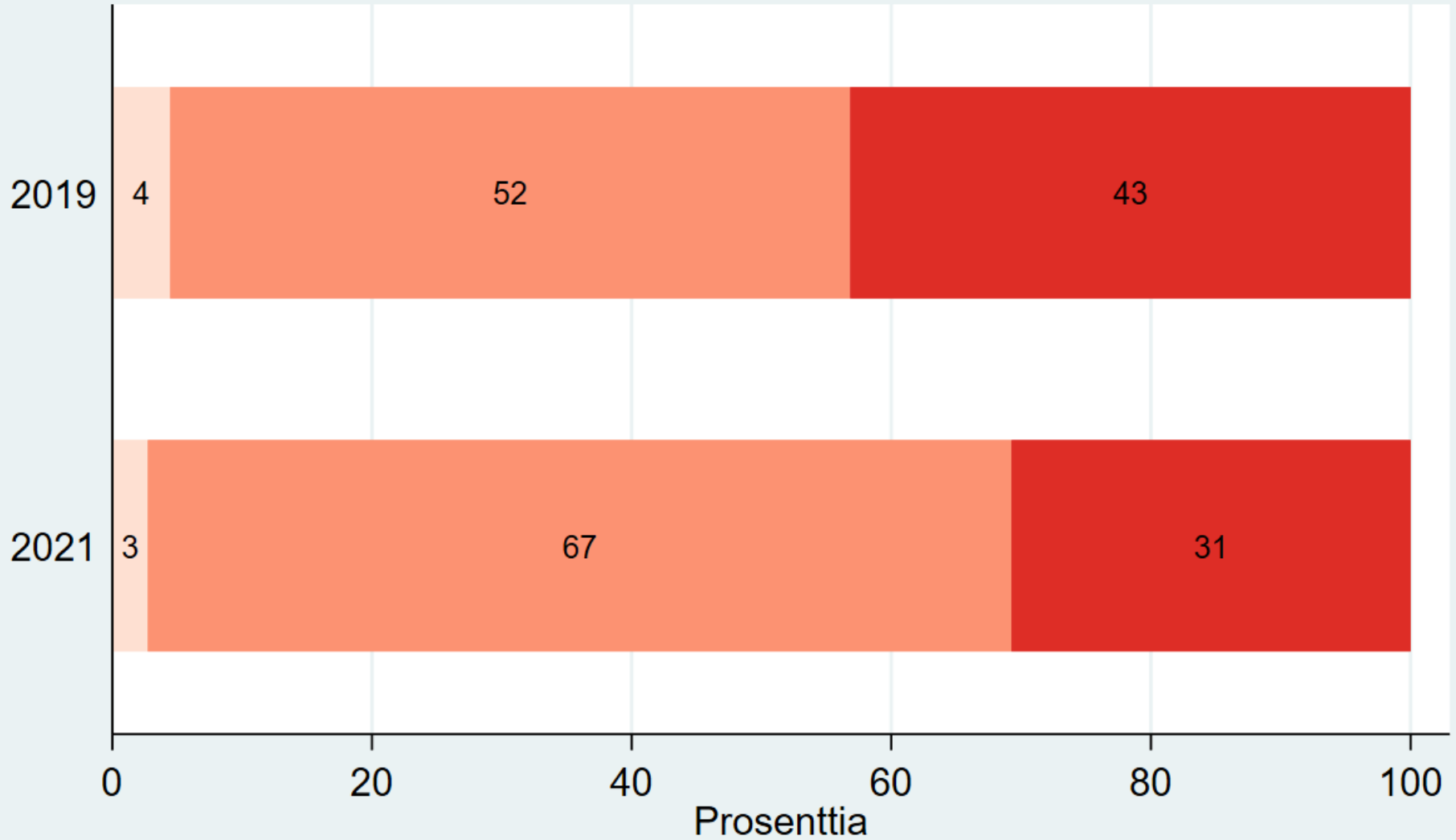

Työhyvinvointi

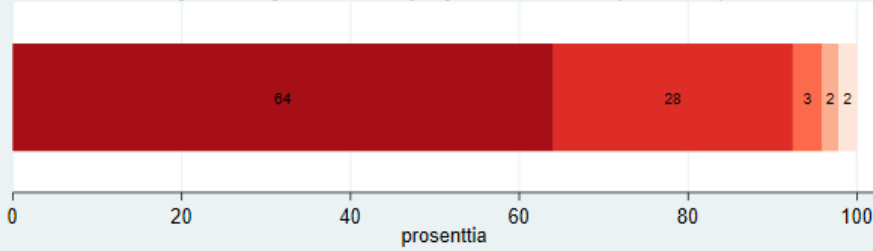
Terveydentila

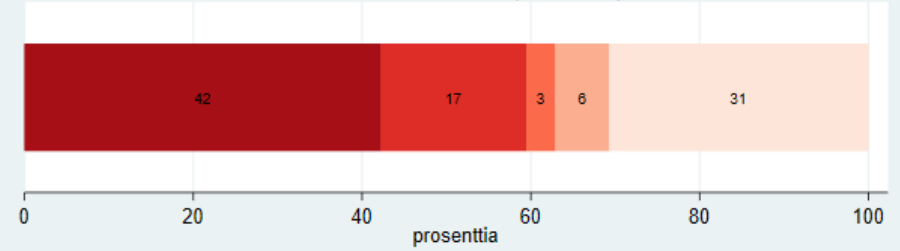
Työskentelytilat (2021)

Kuinka usein työskentelet:

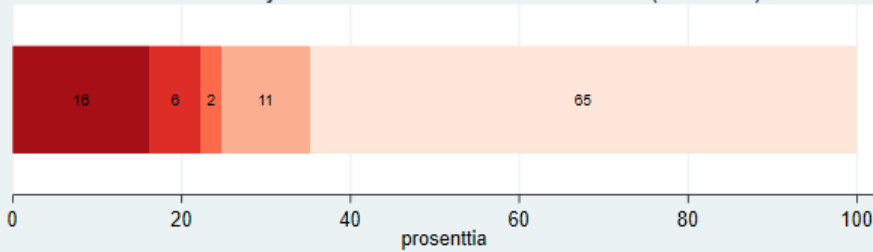
Työnantajan / oman yrityksen tiloissa (N=1518)

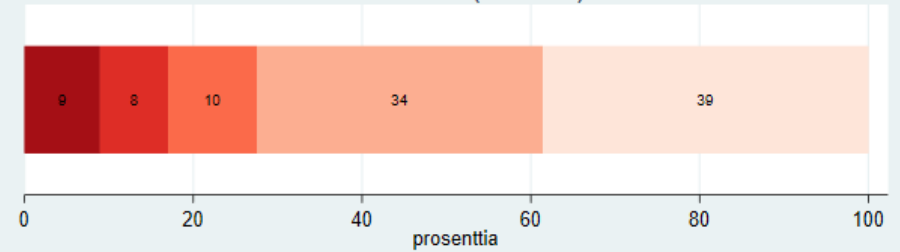
Asiakkaan tiloissa (N=1472)

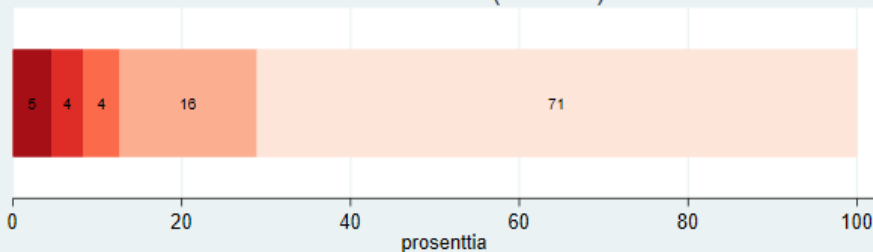
Autossa tai jossain muussa kulkuneuvossa (N=1445)

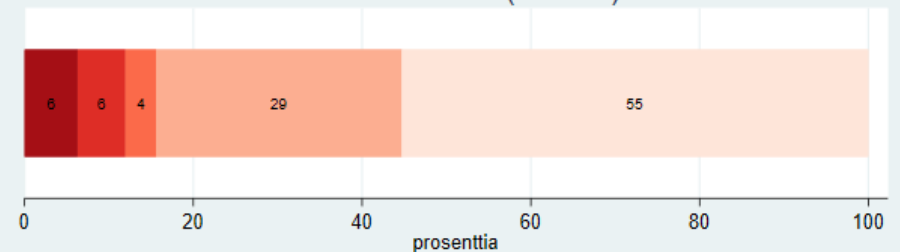
Ulkotiloissa (N=1431)

Omassa kodissa (N=1432)

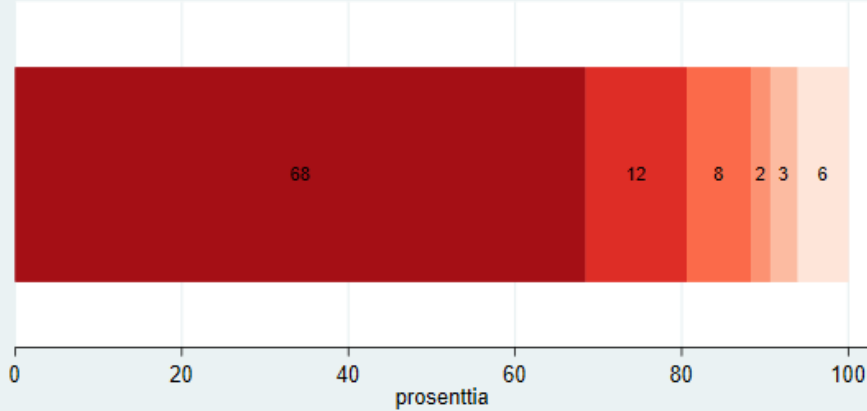
Julkisissa tiloissa (N=1429)

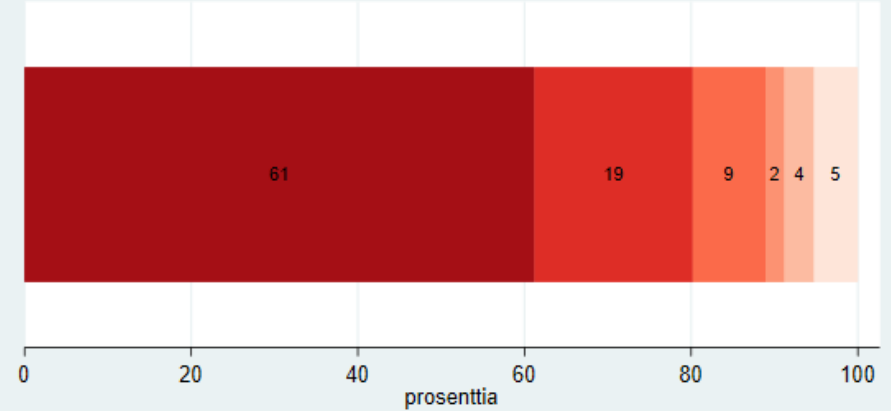
Asiakkaiden avuntarpeet (2021)

Kuinka usein:

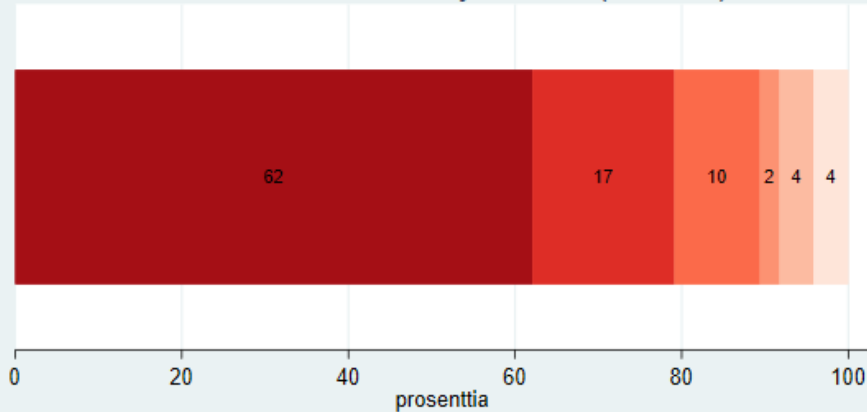
Avustat asiakasta henkilökohtaisessa hygieniassa (N=1485)

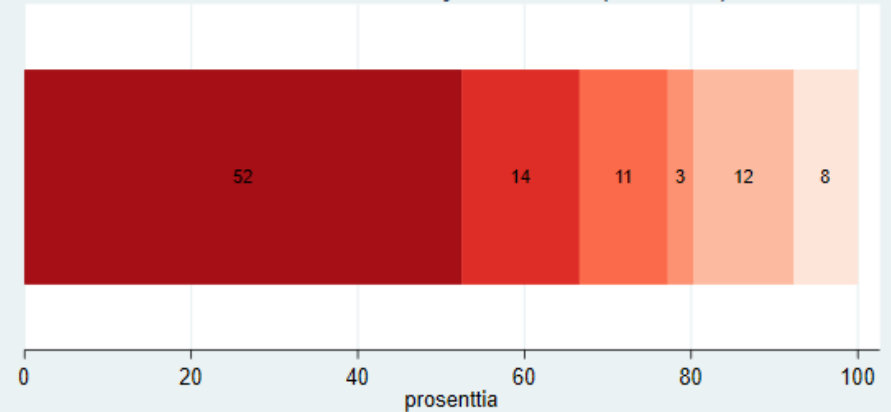
Avustat asiakasta pukeutumisessa (N=1490)

Avustat asiakasta siirtymisessä (N=1490)

Avustat asiakasta syömisessä (N=1488)

Useasti päivässä

Joka päivä

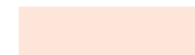
Joka viikko

Joka kuukausi

Harvemmin

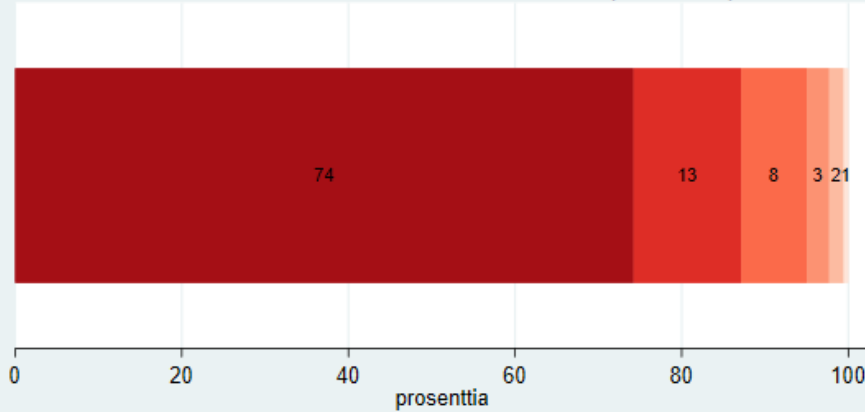

En koskaan

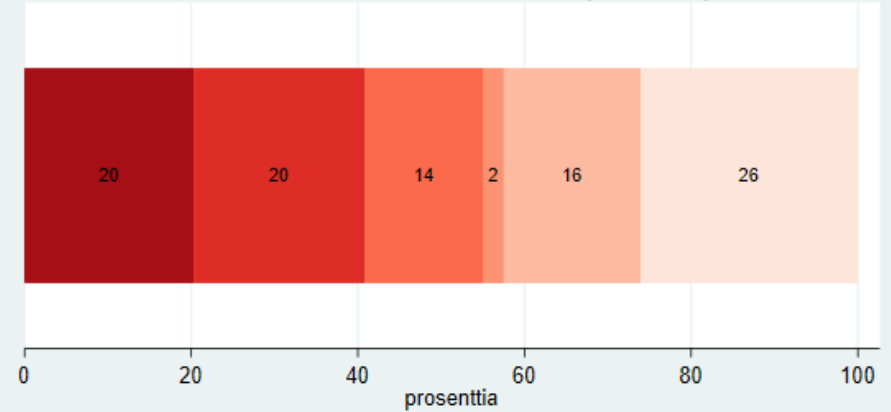
Asiakkaiden avuntarpeet (2021)

Kuinka usein:

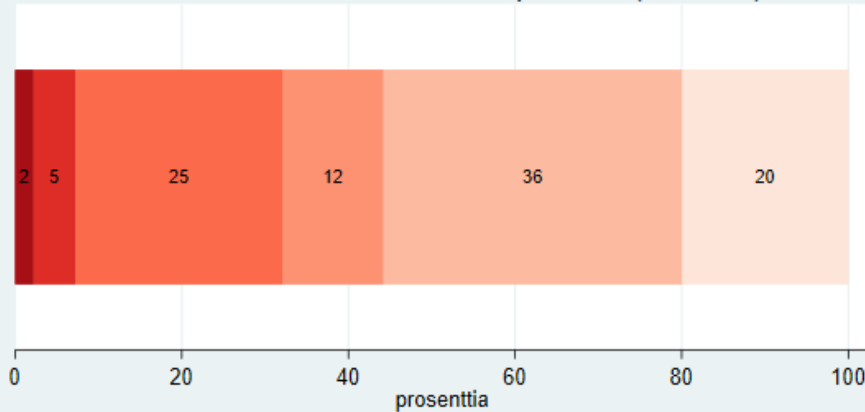
Kohtaat muistisairaasi asiakkaan (N=1486)

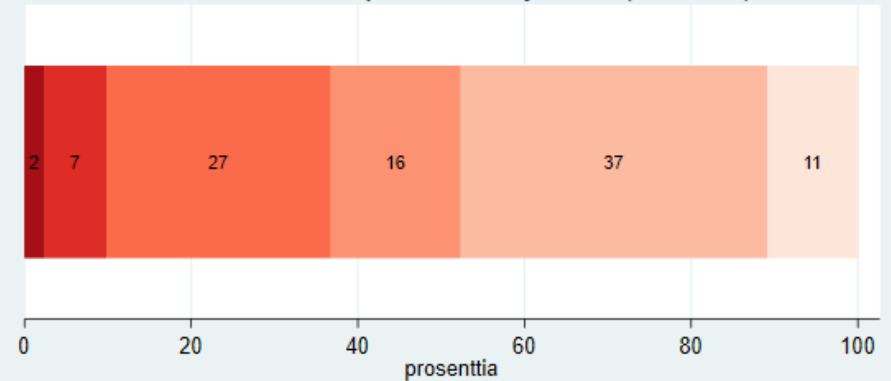
Avustat asiakasta kotitöissä (N=1481)

Avustat asiakasta kodin ulkopuolella (N=1483)

Avustat asiakasta digitaalisen laitteen, sovelluksen tai palvelun käytössä (N=1488)

Useasti päivässä

Joka päivä

Joka viikko

Joka kuukausi

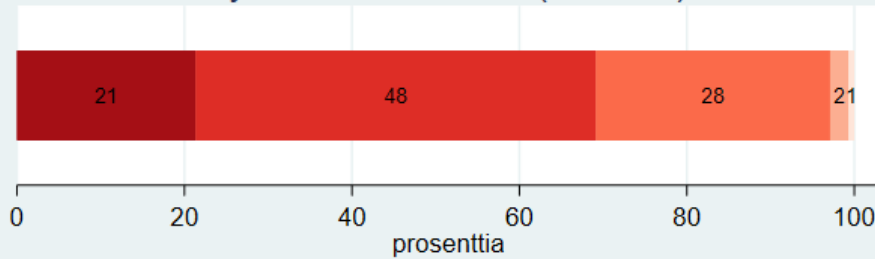
Harvemmin

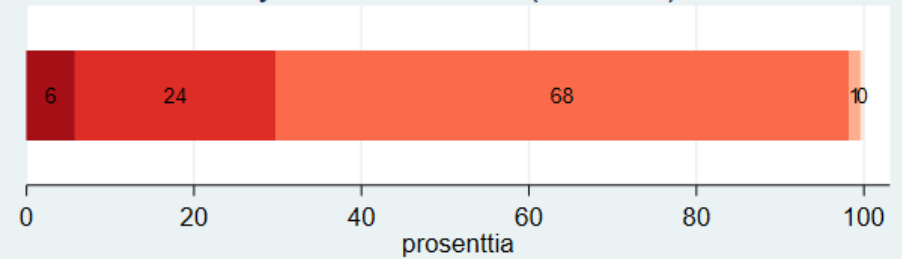
En koskaan

Koronaepidemian vaikutus (2021)

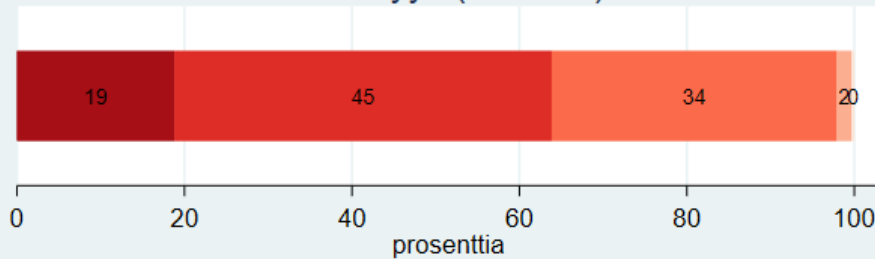
Työtehtävien määrä (N=1485)

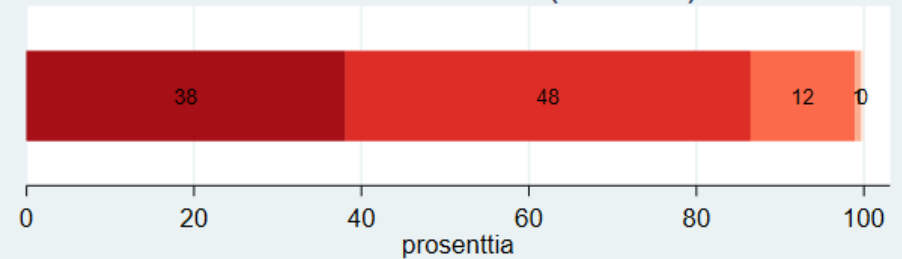
Työtuntien määrä (N=1488)

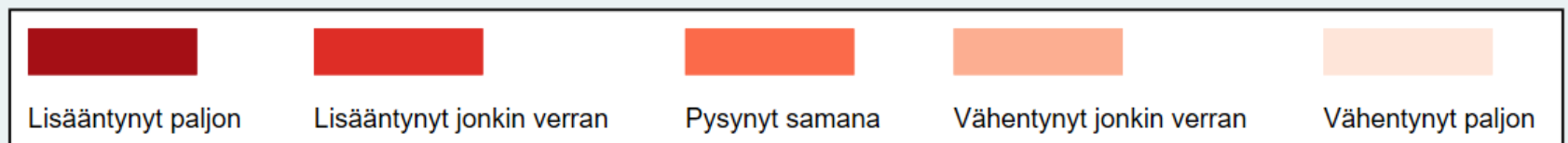
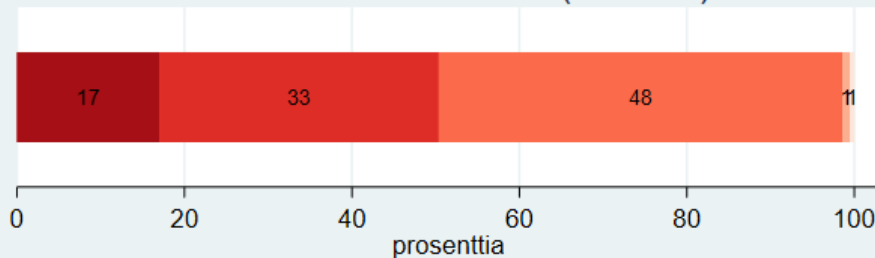
Kiireisyys (N=1483)

Henkinen kuormitus (N=1486)

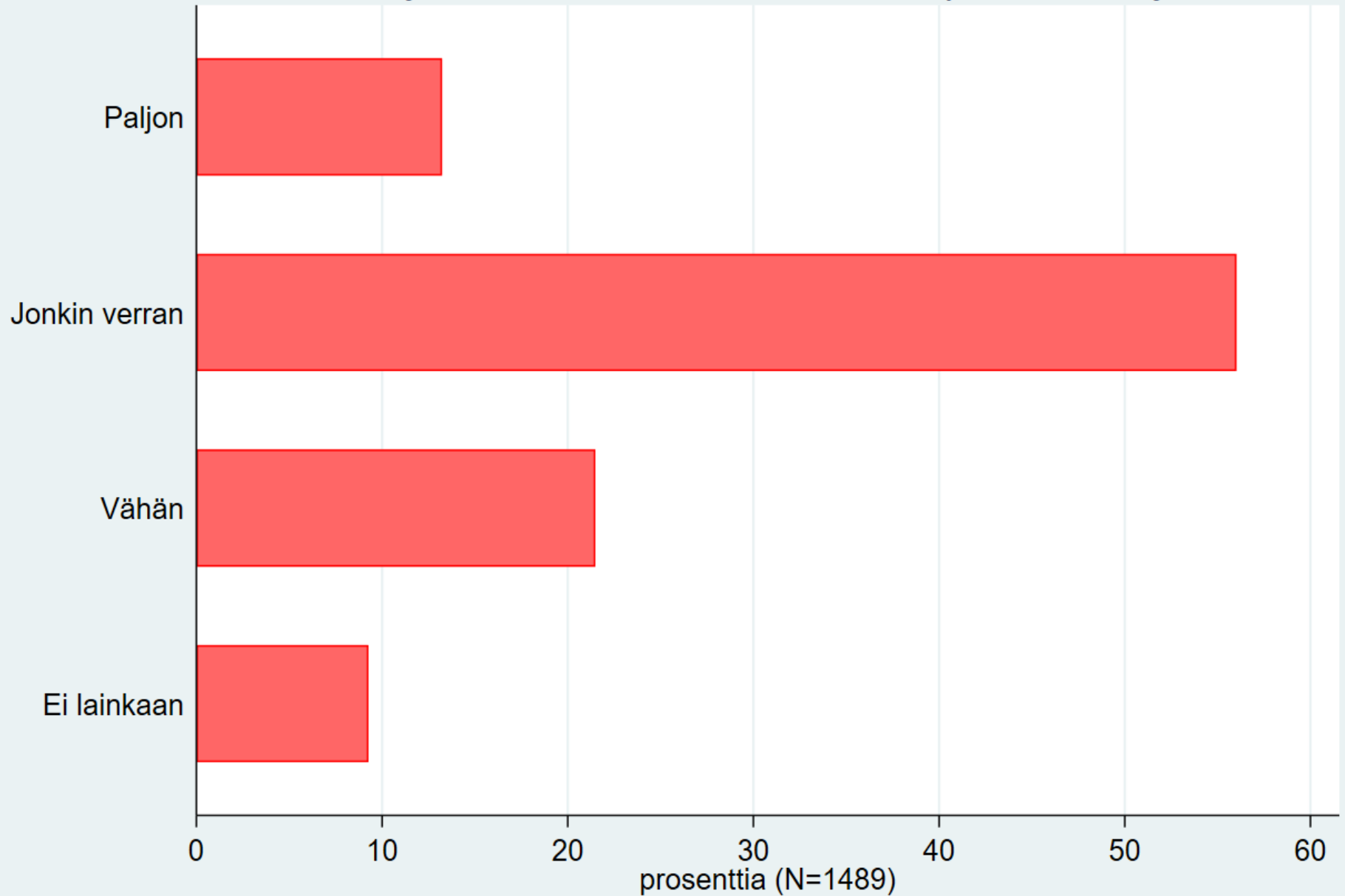

Ruumiillinen kuormitus (N=1483)

Koronaepidemian vaikutus (2021)

Onko työsi sisältö muuttunut koronaepidemian myötä?

Havaintoja kiireestä ja työhyvinvoinnista

- Asiakastyön osuus työajasta näyttää hieman vähentyneen.
- Työn kiireen kokemus on kutakuinkin samalla tasolla kuin vuonna 2019:
  - Edelleen merkittävä osa vastaajista on ainakin jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa, ettei ehdi tekemään työtänsä niin hyvin kuin haluaisi.
  - Hieman isompi osa vastaajista ilmoittaa pystyvänsä pitämään riittävästi taukoja.
- Sekä koetun terveydentilan että työhyvinvoinnin raportoitiin huonontuneen vuoteen 2019 verrattuna.
- Vuonna 2021 suurin noin 80 % työskenteli työntäjän tiloissa (päivittäin tai useasti viikossa) ja noin 60 % asiakkaan tiloissa. Osa ilmoitti työskentelevänsä myös autossa/muussa kulkuneuvossa tai ulkotiloissa päivittäin.

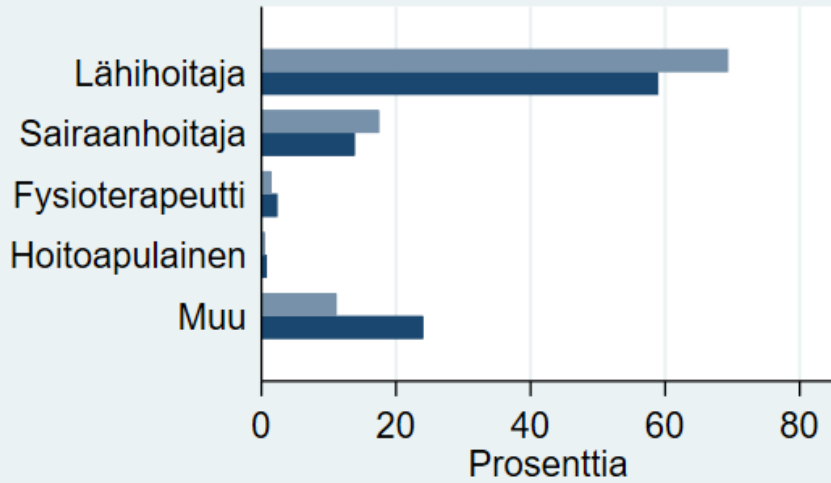

Havaintoja asiakkaiden hoitoisuudesta ja koronan vaikutuksista

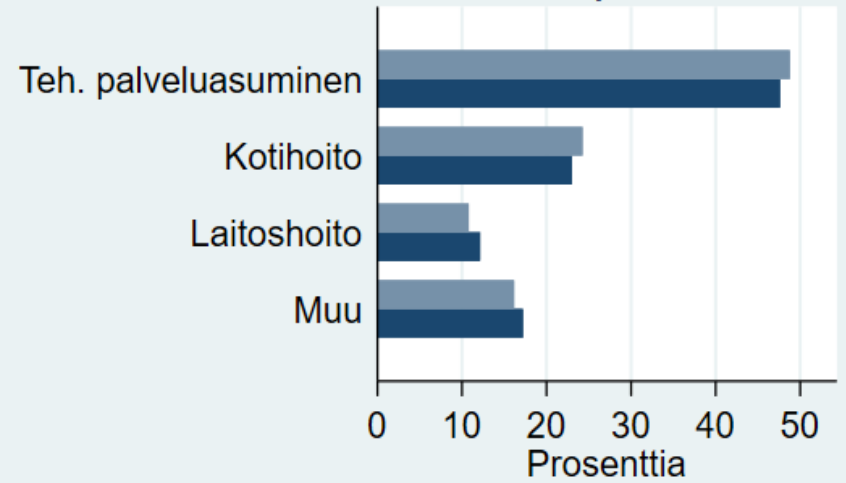
- Asiakkaiden avuntarve (2021) ilmenee vastaajien mukaan eniten erityisesti pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa sekä siirtymisissä.
- Samoin avuntarpeet syömisessä ja muistisairauksien osalta ovat erittäin yleisiä.
- Sen sijaan harvemmin asiakkaita avustetaan teknologian käytössä ja kodin ulkopuolella tapahtuvissa toiminnoissa.
- Koronaepidemian vaikutukset (2021) ovat vastaajien mukaan näkyneet:
  - työtehtävien määrän ja henkisen kuormituksen lisääntymisessä.
  - kiireen kokemuksen kasvuna.
- Suurin osa vastaajista koki koronaepidemian vaikuttaneen työn sisältöön jonkin verran, vajaa kolmannes taas vähän tai ei lainkaan.

TAUSTATIETOJA VASTAAJISTA

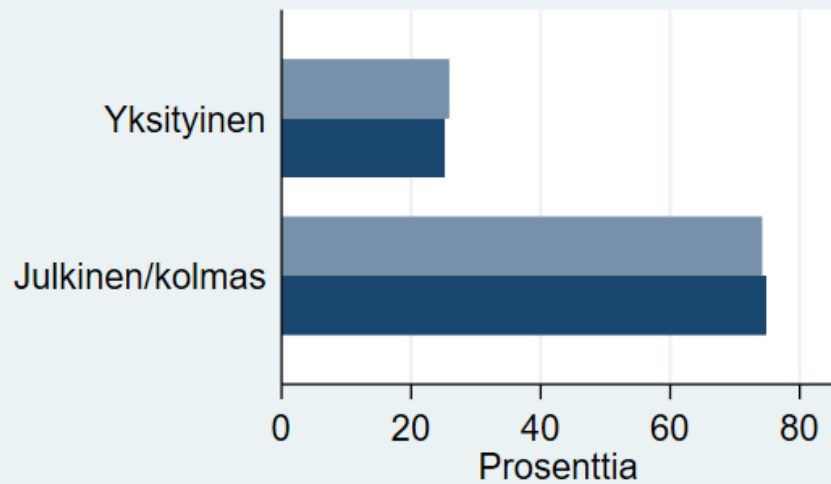
Ammatti

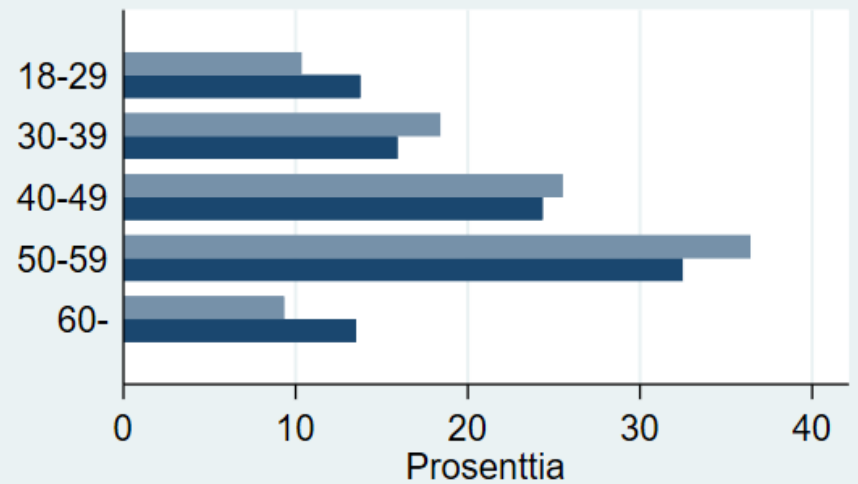
Toimipaikka

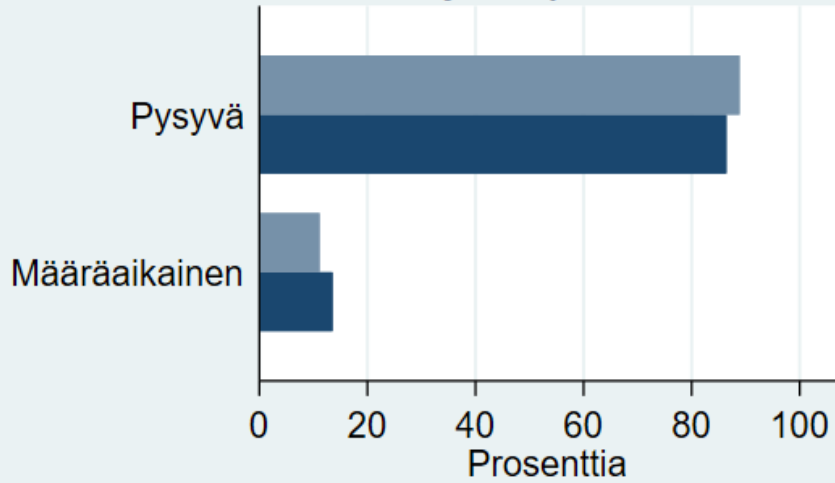
Sektori

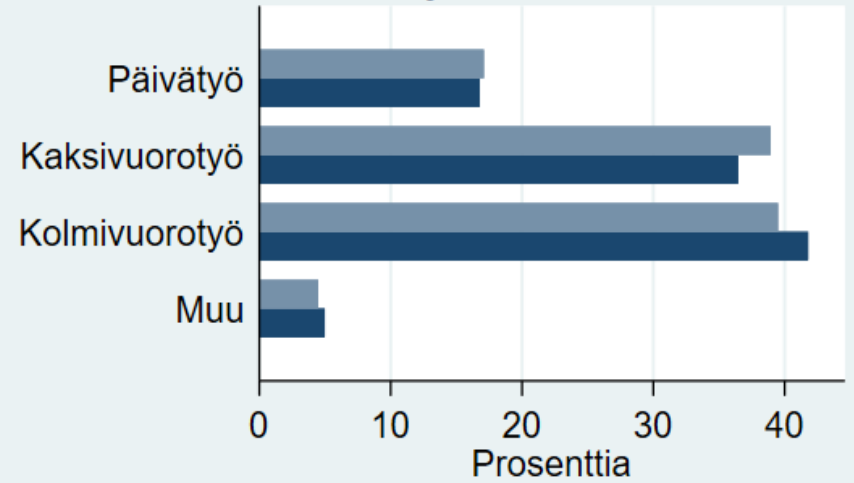
Ikä

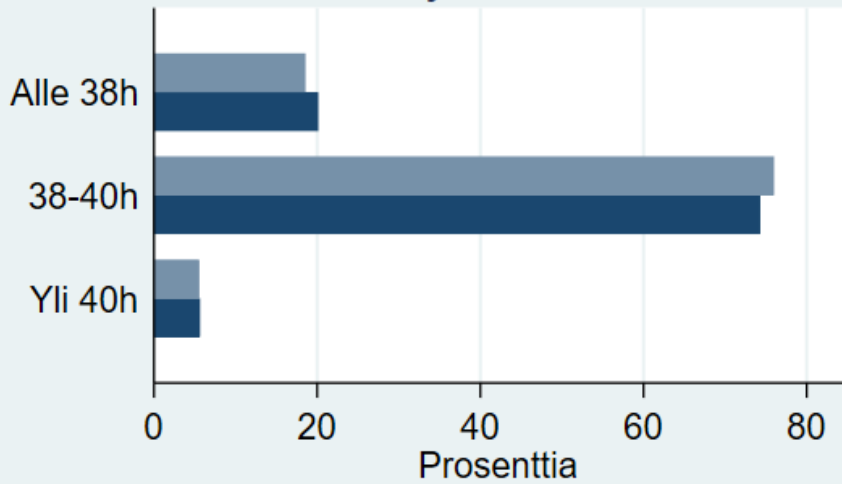
Työsopimus

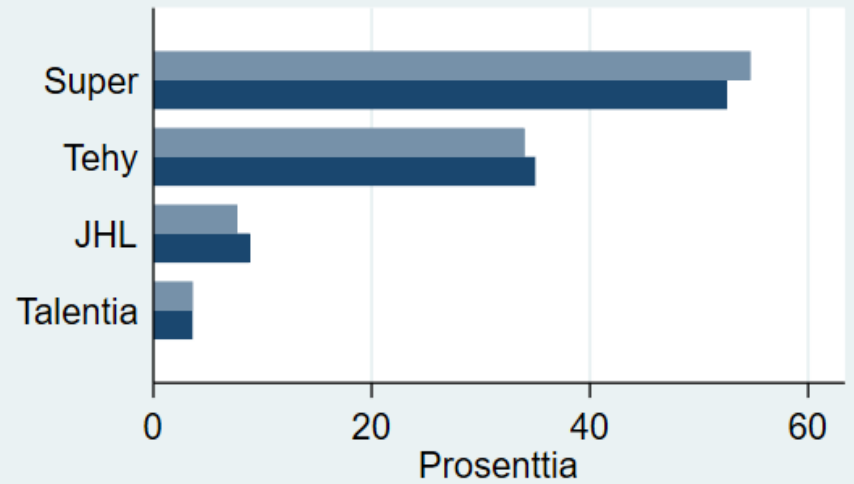
Työaikamuoto

Työtunnit

Ammattiliitto

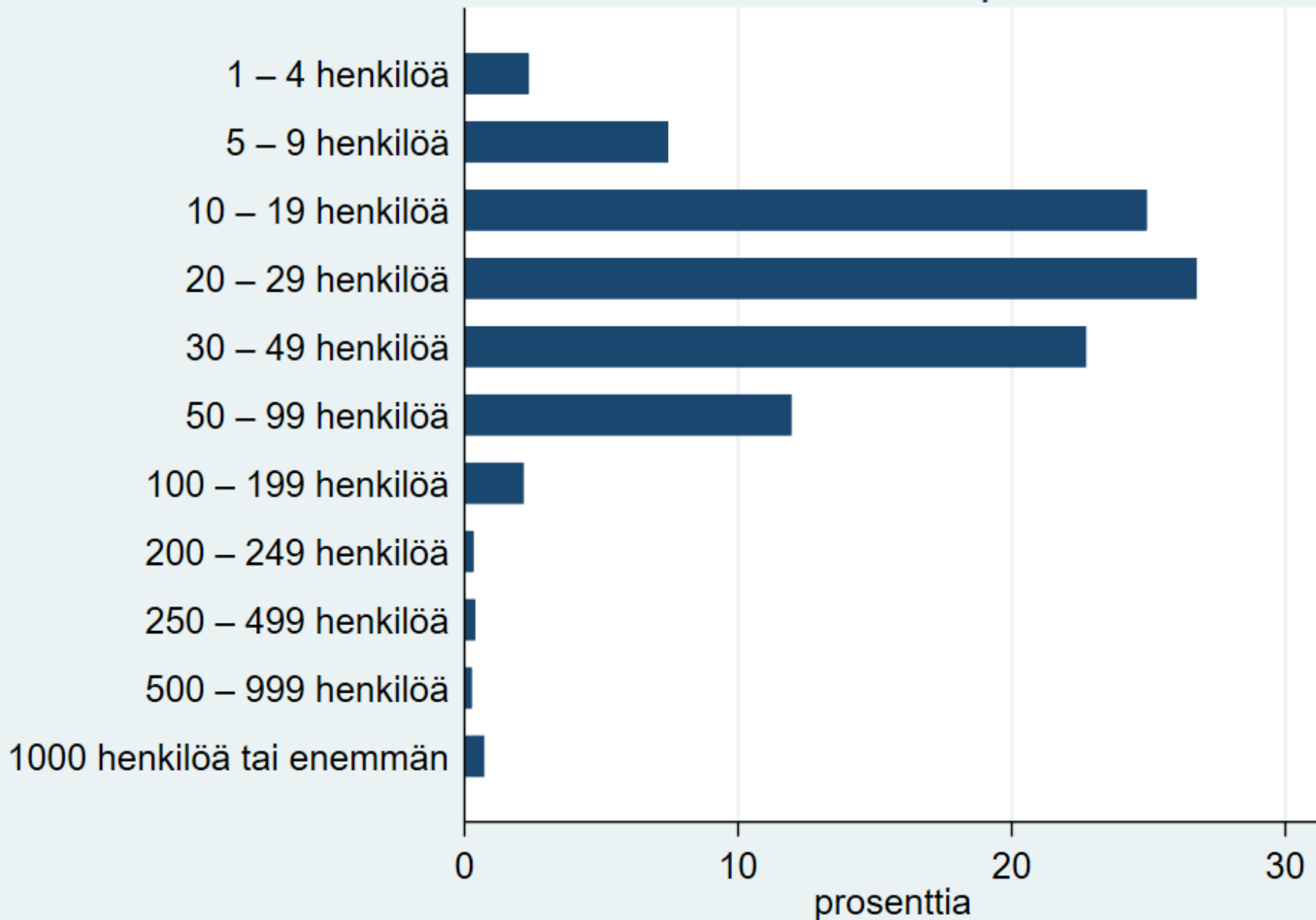

Vastasi 2021 kyselyyn

Ei vastannut 2021 kyselyyn

Henkilöstömäärä toimipaikassa 2021

Havaintoja vastaajien taustoista

- Lähihoitaja on edelleen yleisin ammattinimike ja koulutustausta ja sairaanhoitaja toiseksi yleisin. Muiden ammattinimikkeiden edustajat näyttävät vastanneet hieman harvemmin.
- Toimipaikkojen koko henkilöstömäärällä mitattuna oli useimmiten kymmenen–muutaman kymmenen henkilön luokkaa vuoden 2021 kyselyssä.
- Suurin osa vastaajista työskentelee julkisella sektorilla ja joko tehostetussa palveluasumisessa tai kotihoidossa, laitoshoido ja muut toimipaikat jäävät vähemmälle osuudelle.
- Edelleen suurin osa vastaajista on vakituisessa työsuhteessa sekä työskentelee kaksivuorotyön tai kolmivuorotyön puolella ja pääosin 38–40 h viikossa

Havaintoja vastaajien taustoista

- Sekä nuorimmat että vanhimmat ovat vastanneet vuoden 2021 kyselyyn suhteellisesti vähemmän kuin vuonna 2019.
- Sukupuolijakauma ei ole muuttunut vuoteen 2019 verrattuna – edelleen lähes kaikki vastaajat ovat naisia (noin 97%, ei kuviota).
- Ammattiliittotaustaltaan suurin osa vastaajista on Superista ja toiseksi eniten Tehystä, mikä vastaa pääasiassa paneelivastaajien taustaa ja vuoden 2019 tilannetta.
- Mitä tyytymättömämpi vastaaja oli työhönsä ensimmäisen kyselyn aikana, sitä todennäköisemmin hän ei osallistunut jatkokyselyyn. Vastaava yhteys, mutta heikompana löytyi työn ja muun elämän yhteensovittamisen kokemuksen suhteen (ei kuviota).
- Mitä paremmaksi omat digitaidot koettiin, sitä todennäköisemmin osallistuttiin jatkokyselyyn (ei kuviota).

YHTEENVETO TUTKIMUKSEN HAVAINNOISTA

- Tässä raportissa esiteltiin vuoden 2021 toteutetun seurantakyselyn aineistoa ja sen alustavia havaintoja. Raportissa keskityttiin pääasiassa seurantakerojen 2019 ja 2021 vastausten vertailuun sekä muutaman uuden seurannassa esitetyn aihealueen tarkasteluun.
- Esitettyjen jakaumien ja vertailujen perusteella ei voida esittää vielä kyselytutkimuksen varsinaisia tuloksia ja johtopäätöksiä. Tämä vaatii täsmällisempää analyysiä ja havaintojen suhteuttamista mm. vastaajien taustatekijöihin sekä paneeliasetelmaan.
- Tähän kyselytutkimukseen perustuvat julkaisut tullaan julkaisemaan Jyväskylän yliopiston sivuilla (<https://jyx.jyu.fi/>) sekä [Ikkääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikön sivuilla](#).

Lisätietoja kyselytutkimuksesta:

Joonas Karhinen

joonas.p.karhinen@jyu.fi

Tohtorikoulutettava

Tutkimusryhmän jäsen

Tomi Oinas

tomi.s.oinas@jyu.fi

Yliopistotutkija

Tutkimusryhmän jäsen

Sakari Taipale

sakari.taipale@jyu.fi

Apulaisprofessori

Tutkimusryhmän johtaja